ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ **Αρ. Φύλλου 185**

23 Ιανουαρίου 2015

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 8619/Δ2

Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος «Ελληνικός και Ευρωπαϊκός Πολιτισμός» της Α' τάξης Γενικού Λυκείου.

**Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 42 παρ. 2 περ. α του ν. 4186/2013 (Α' 193) «Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις».

2. Τις διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 3 περ. α υποπ. ββ του ν. 3966/2011 (Α' 118) «Θεσμικό πλαίσιο των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων, Ίδρυση Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» και λοιπές διατάξεις».

3. Το π.δ. 89/2014 (Α' 134) «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών».

4. Τις διατάξεις του άρθρου 90 του κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα Κυβερνητικά όργανα που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του Π.Δ. 63/2005 (Α' 98).

5. Την με αριθμ. 3/14-01-2015 πράξη του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

6. Το γεγονός ότι από την απόφαση αυτή δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνον

Καθορίζουμε το Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος «Ελληνικός και Ευρωπαϊκός Πολιτισμός» της Α' τάξης Γενικού Λυκείου ως εξής:

Εισαγωγή

Στη μεταμοντέρνα, μετανεωτερική και παγκοσμιοποιημένη κοινωνία του 21^{ου} αιώνα πολιτισμός είναι το σύνολο του τρόπου του βίου των ανθρώπων (προσώπων-πολιτών).

Αυτό συνεπάγεται πρώτα μια συνειδητή ή ανεπίγνωστη νοηματοδότηση του ανθρώπινου προσώπου, του κόσμου, της ιστορίας και έπειτα μια ιεράρχηση των αναγκών. Ποιες ανάγκες είναι πρώτες και ποιες δεύτερες. Η διαφορά στην ιεράρχηση δημιουργεί τη διαφορά των πολιτισμών.

Εάν αποδεχτούμε αυτή την εννοιολόγηση του πολιτισμού, θεωρούμε ότι είναι μεθοδολογικώς απαράδεκτο να συγχέει κανείς την πολιτισμική ταυτότητα με την εθνοτική ταυτότητα.

Η Φιλοσοφία του Προγράμματος Σπουδών

Το ελληνικό θεσμικό εκπαιδευτικό πλαίσιο, όπως περιγράφεται στους νόμους 1566/1985 και 4186/2013, ορίζει ως γενική φιλοσοφία του Προγράμματος Σπουδών:

α) την παροχή γενικής παιδείας υψηλού επιπέδου, που θα συμβάλλει στην ισόρροπη γνωστική, συναισθηματική, πνευματική και σωματική ανάπτυξη όλων των μαθητών.

β) την προαγωγή της κριτικής σκέψης, της πρωτοβουλίας, της δημιουργικότητας και των ικανοτήτων των μαθητών.

γ) την καλλιέργεια της εθνικής, θρησκευτικής και πολιτισμικής μας κληρονομιάς αλλά και την προετοιμασία των νέων για την κοινωνία των ευρωπαίων πολιτών.

δ) το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της διαφορετικότητας και της πολιτισμικής ετερότητας στο πλαίσιο μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας.

ε) την ενδυνάμωση των αξιών της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της συλλογικότητας και της αλληλεγγύης και τη διαμόρφωση συνείδησης ενεργού πολίτη.

στ) τη διασφάλιση της ισορροπίας στη σχολική ζωή ούτως ώστε οι μαθητές να έχουν τη δυνατότητα να συνδυάζουν τη γνώση, τον ελεύθερο χρόνο, τη δημιουργία και τη δυνατότητα να συμμετέχουν στην παραγωγή κοινών έργων στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής κοινότητας στην οποία μετέχουν.

ζ) την ανάπτυξη δεξιοτήτων εφαρμογής της γνώσης και επίλυσης προβλημάτων.

η) την καλλιέργεια της ικανότητας κάθε ατόμου για κριτική προσέγγιση και η ανάπτυξη δεξιοτήτων αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών και

θ) την καλλιέργεια δεξιοτήτων που θα διευκολύνουν την πρόσβαση των μαθητών στην αγορά εργασίας.

Οι Γενικοί Σκοποί του Προγράμματος Σπουδών

1) Η καλλιέργεια και ισόρροπη ανάπτυξη γνώσεων-δεξιοτήτων- στάσεων των μαθητών και μαθητριών με βάση τα τέσσερα επίπεδα-πυλώνες της UNESCO: Γνωρίζω και Κατανοώ (με βάση τις εμπειρίες), Διερευνώ, Επικοινωνώ, Συνδέω

2) Η ανάπτυξη δεξιοτήτων εφαρμογής της γνώσης και της επίλυσης προβλημάτων

3) Η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης, της κριτικής προσέγγισης και του ελέγχου κάθε πληροφορίας

4) Η δημιουργική αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών

5) Η ανάπτυξη της δημιουργικότητας των μαθητών,

6) Η ενίσχυση της μάθησης μέσω της συνεργασίας

7) Η προώθηση των αρχών της δημοκρατίας, της ισότητας και του σεβασμού στη διαφορετικότητα (πραγματική, εθνική, πολιτιστική κ.ά.)

8) Η συνειδητοποίηση από τους μαθητές και τις μαθήτριες ότι είναι πολίτες όχι μόνο της πατρίδας τους αλλά και ευρωπαίοι και παγκόσμιοι πολίτες

9) Η αγάπη και το ενδιαφέρον για τους ανθρώπους και το περιβάλλον στην τοπική κοινωνία, στην Ευρώπη, στον κόσμο.

Ειδικότερα το γνωστικό αντικείμενο «Ελληνικός και Ευρωπαϊκός Πολιτισμός έχει ως αποστολή και καλύπτει την ανάγκη της εκπαίδευσης για τη διαμόρφωση ενός ανθρώπου-πολίτη, ο οποίος έχει συνείδηση της καταγωγής του και της εθνικής και

πολιτιστικής του ταυτότητας και παράλληλα ζει και ενεργεί ως μέλος της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας κοινωνίας. Οι σημερινές συνθήκες επιβάλλουν το πρόγραμμα σπουδών του γνωστικού αυτού αντικειμένου να έχει ως κύριους σκοπούς, πέρα από την κατάκτηση των γνώσεων, την καλλιέργεια των αξιών και την υιοθέτηση στάσεων σε δύο επίπεδα: το τοπικό και το ευρωπαϊκό-παγκόσμιο.

Ο άνθρωπος εμφανίζεται στην ιστορία του πολιτισμού ως ατομική παρουσία με όρους συλλογικότητας και δημιουργικότητας. Γεννιέται, ζει και διαμορφώνεται σε ορισμένο τόπο και χρόνο κάθε φορά. Συμβιώνει με τα άλλα μέλη της μικρής και μεγάλης κοινωνίας του, επικοινωνεί με κοινό γλωσσικό κώδικα, υιοθετεί τρόπους συμπεριφοράς επηρεασμένος από το κοινό σύστημα αξιών και στάσεων, συν-διαμορφώνει το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον του και διαμορφώνεται από αυτό. Εύλογα αναπτύσσει δεσμούς με τον τόπο και τους συνανθρώπους του, δηλαδή αισθάνεται συναισθηματικά δεμένος με την πατρίδα του. Αυτή η βιωματική σχέση εγγράφεται στη συνείδηση και στον ψυχισμό του ως πολιτιστικό κεφάλαιο και τον προσανατολίζει στον λόγο και στην πράξη του ατομικά και συλλογικά.

Επιπροσθέτως το Π.Σ. θα πρέπει:

Να δίνει έμφαση στη διαφοροποιημένη διδασκαλία

Να καλλιεργεί κίνητρα για ενεργοποίηση της συμμετοχής, των μαθητών

Να καλλιεργεί κλίμα αναγνώρισης, αποδοχής και επικοινωνίας

Να αξιοποιεί προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες των μαθητών σε γνωστικά αντικείμενα, όπως είναι η Ιστορία ή η Τέχνη που έχουν διδαχτεί στο Γυμνάσιο ή αυτές που θα ακολουθήσουν με τη Φιλοσοφία και την Κοινωνιολογία στο Λύκειο.

Να καλλιεργεί τη συμμετοχή των μαθητών στη διαχείριση της μάθησης τους.

Να διαμορφώνει ελκυστικό περιβάλλον με πλούσιες εμπειρίες μάθησης που συνδέεται με το περιβάλλον ζωής

Βασικό χαρακτηριστικό του Προγράμματος σπουδών του γνωστικού αυτού αντικειμένου θα πρέπει να αποτελέσει ο προσδιορισμός και η διασαφήνιση της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας του μαθήματος: Ο «Ελληνικός και Ευρωπαϊκός Πολιτισμός» δεν είναι Ιστορία-Κοινωνιολογία-Φιλοσοφία-Ιστορία της Τέχνης, παρόλο που εμπεριέχει στοιχεία από αυτά τα γνωστικά αντικείμενα.

Ο «Ελληνικός και Ευρωπαϊκός Πολιτισμός» συνδέεται στενά με τις Πολιτισμικές Σπουδές, οι οποίες επικεντρώνουν το ερευνητικό ενδιαφέρον τους στις κοινωνικές, πολιτισμικές δυνάμεις και στις δομές εξουσίας που είναι υπεύθυνες τόσο για την παραγωγή των πολιτισμικών φαινομένων, όσο και για τη νοηματοδότησή τους.

Στην προκειμένη περίπτωση το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στη «διαμόρφωση της πολιτιστικής ταυτότητας του ευρωπαίου πολίτη και των χαρακτηριστικών του» και επομένως ως προς τα μαθησιακά αποτελέσματα αναμένεται ο μαθητής:

να διερευνήσει την έννοια του πολιτισμού σε σχέση με την έννοια της φύσης και της «βαρβαρότητας»,

να διευκρινίσει τις σημασίες των εννοιών: Πολιτισμός, Πολιτική, Πολιτεία, Κράτος, Κοινωνία, Έθνος, Φυλή, Φύλο,

να αντιληφθεί την ιστορικότητα του πολιτισμού και ιδιαίτερα τις παραμέτρους του χώρου και του χρόνου στην εκδήλωσή του,

να εμβαθύνει στον όρο «ελληνικός πολιτισμός». Η Ελλάδα ως γεωγραφικός και πολιτισμικός όρος,

να εμβαθύνει στον όρο «ευρωπαϊκός πολιτισμός». Η Ευρώπη ως γεωγραφικός και πολιτισμικός όρος,

να διακρίνει τα σημεία συνάντησης του «ελληνικού και του ευρωπαϊκού πολιτισμού» στη διαχρονία και συγχρονία τους,

να αντιληφθεί τη συμβολή του ελληνικού πολιτισμού στη διαμόρφωση του ευρωπαϊκού πολιτισμού,

να κατανοήσει τη σχέση του «ευρωπαϊκού πολιτισμού» με τον «πολιτισμό των ευρωπαϊκών χωρών στην ιδιαίτερη έκφανσή του για την καθεμιά»,

να ανακαλύψει το σύνθετο χαρακτήρα του ευρωπαϊκού πολιτισμού, το εύρος, τα ειδικά γνωρίσματα και τις αντιφάσεις του,

να κατανοήσει ότι ο ευρωπαϊκός πολιτισμός ως συναιρέτης του πολιτισμού των ευρωπαϊκών χωρών προκύπτει από συνεχείς αντιπαραθέσεις, εξαρτήσεις, αλληλεπιδράσεις και αλληλενέργειες μεταξύ των λαών και των ηπείρων, των πολιτισμικών υποσυνόλων και υπερσυνόλων του,

να αντιληφθεί ότι η γόνιμη αμφιβολία, οι αρχές του ορθού λόγου, του ανθρωπισμού και της δημοκρατίας συνιστούν θετικές δυνάμεις πολιτισμού απέναντι στο δογματισμό, την απολυτότητα και τις αρχές του ολοκληρωτισμού,

να καλλιεργήσει κριτικό και δημιουργικό πνεύμα και να προετοιμαστεί για τα νέα δεδομένα, ελληνικά, ευρωπαϊκά, παγκόσμια,

να δρα με βάση την κουλτούρα της συνεργασίας, του εθελοντισμού, της ανεκτικότητας,

να συνδυάζει τη συνείδηση του ευρωπαίου και του παγκόσμιου πολίτη, απαλλαγμένος από προκαταλήψεις και στερεότυπα, με ισχυρές αντιστάσεις τόσο στον ισοπεδωτικό εθνικισμό όσο και στην αλλοτριωτική ξενομανία...».

Οι Ενότητες και η κατανομή των διδακτικών ωρών στο Πρόγραμμα Σπουδών

Η διάρθρωση των ενοτήτων καθώς και η κατανομή των διδακτικών ωρών στο Π.Σ.:

Εισαγωγική ενότητα	2 δίωρα=4 ώρες
Τέχνη	4 δίωρα=8 ώρες
Επιστήμη-Τεχνολογία	4 δίωρα=8 ώρες
Κοινωνία -Οικονομία	6 δίωρα=12 ώρες
Πολιτική	4 δίωρα=8 ώρες
Γράμματα	4 δίωρα=8 ώρες
Θρησκεία	2δίωρα=4ώρες

Προτείνονται συνολικά 50-52 διδακτικές ώρες, τις οποίες ο διδάσκων μπορεί να διαχειριστεί ανάλογα με την κρίση του, τις μαθησιακές ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών και μαθητριών του.

Η Διδακτική μεθοδολογία του Προγράμματος Σπουδών

Το Π.Σ ενισχύει τη διδακτική και τη παιδαγωγική αυτονομία στην/στον καθηγήτρια/καθηγητή και του δίνει την ευχέρεια και την άνεση να διαμορφώσει η/ο ίδια/ος το μάθημά του σε συνεργασία με τους μαθητές/τριες και τα ενδιαφέροντά τους, τις προτάσεις και τις προτιμήσεις τους.

Παρωθείται παιδαγωγικώς και προωθείται διδακτικώς η αξιοποίηση της Τέχνης, του περιβάλλοντος μάθησης που δημιουργούν οι Τ.Π.Ε. χωρίς να γίνεται μηχανιστική η χρήση τους, ενώ είναι προφανές ότι όλα τα προηγούμενα ΔΕΝ αποκλείουν και τις διάφορες διδακτικές μεθοδολογίες, «παλαιότερες ή νεωτερικότερες», οι οποίες ευκταίο είναι να συνδέονται άμεσα και άρρηκτα με τους στόχους και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα κάθε διδακτικής ενότητας

Αξιολόγηση

Οπωσδήποτε η τελική αξιολόγηση ακολουθεί το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο, που θεσπίζεται από την πολιτεία. Κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους η αξιολόγηση συνδέεται με τους διδακτικούς στόχους και επικεντρώνεται στην ουσιώδη κατανόηση των θεμελιωδών εννοιών του Π.Σ. και ταυτόχρονα στην κατάκτηση γνωστικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων, όπως είναι η κριτική, δημιουργική και συνθετική σκέψη, η αυτοαξιολόγηση, η αξιοποίηση δεδομένων για την παραγωγή τεκμηριωμένων επιχειρημάτων, η επινοητικότητα και η πρωτοτυπία στην επίλυση ερωτημάτων.

Μπορεί να έχει διάφορες εναλλακτικές μορφές, οι οποίες θα αποσκοπούν στην ανατροφοδότηση των μαθητών/μαθητριών, θα συνεκτιμώνται οι ατομικοί φάκελοι των μαθητών (portfolio), οι συνθετικές εργασίες (ομαδικές ή ατομικές).

Τέλος η αξιολόγηση θα πρέπει να στοχεύει και στην απόκτηση μεταγνωστικών ικανοτήτων από τους μαθητές/-τριες αλλά και πολυγραμματισμών.

1Η ΕΝΟΤΗΤΑ
Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΜΕ ΜΙΑ ΓΡΗΓΟΡΗ ΜΑΤΙΑ
ΣΚΟΠΟΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ :

Με τη διδασκαλία της συγκεκριμένης ενότητας οι μαθητές επιδιώκεται να γνωρίσουν και να προσεγγίσουν τις διαστάσεις της έννοιας του πολιτισμού. Να κατανοήσουν τη ρευστότητα, τις συνέχειες και ασυνέχειες στη διαμόρφωση των πολιτισμών, τις επαφές μεταξύ τους και τις επιρροές που ασκεί ένας πολιτισμός σε άλλον/ους, τις συγκρούσεις και τις συγχωνεύσεις. Να κατανοήσουν ότι ο ελληνικός και ευρωπαϊκός πολιτισμός συμπορεύονται, ότι οι αξίες και οι ιδέες του σύγχρονου ευρωπαϊκού πολιτισμού βασίζονται στον ελληνορωμαϊκό πολιτισμό. Να συσχετίσουν νέες γνώσεις με εκείνες που ήδη έχουν κατακτήσει από άλλα μαθήματα (Ιστορία, Θρησκευτικά, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Γλώσσα, Οικιακή Οικονομία).

ΣΤΟΧΟΙ ΕΝΟΤΗΤΑΣ:

Στόχοι της συγκεκριμένης ενότητας είναι οι μαθητές :
Να γνωρίσουν τη ρευστότητα του όρου πολιτισμός στη μακρά διάρκεια του χρόνου
Να κατανοήσουν ότι κάθε πολιτισμός είναι υβριδικός, αποτέλεσμα μείξης πολλών και διαφορετικών στοιχείων (παλιών και νέων, γηγενών και αλλότριων)
Να αντιληφθούν ότι δεν ιεραρχούνται αξιολογικά οι πολιτισμοί.
Να γνωρίσουν τους παράγοντες διαμόρφωσης κάθε πολιτισμού
Να συλλάβουν τους μετασχηματισμούς που έχουν υποστεί ο ελληνικός και ευρωπαϊκός πολιτισμός διαχρονικά.
Να καταλάβουν ότι ο σύγχρονος πολιτισμός πηγάζει μέσα από τις προγενέστερες μορφές πολιτισμού
Να συνεργάζονται και να πραγματεύονται θέματα που σχετίζονται με τον πολιτισμό
Να καλλιεργούν σεβασμό για τους πολιτισμούς

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΣ ΧΡΟΝΟΣ:

Προτείνονται 4 διδακτικές ώρες, τις οποίες ο διδάσκων μπορεί να διαχειριστεί ανάλογα με την κρίση του, τις μαθησιακές ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών και μαθητριών του.

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Να πληροφορηθούν τις «περιπέτειες» της λέξης 'πολιτισμός'- 'civilization' από την αρχαιότητα ως σήμερα. Να κατανοούν ότι όροι όπως ο πολιτισμός δεν ορίζονται με ακρίβεια, καθώς η σημασία τους εξελίσσεται και προσαρμόζεται στα συμφραζόμενα κάθε εποχής. Να κατανοούν ότι κάθε πολιτισμός είναι αποτέλεσμα συνένωσης πολλών στοιχείων, αλληλεπιδράσεων και ζυμώσεων με άλλους πολιτισμούς.	**Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ** *Πολιτισμός : το ταξίδι μιας λέξης* Ελληνική αρχαιότητα: πολιτισμός (λ. 'πολίτης') = διοίκηση δημόσιων υποθέσεων. Αναγέννηση (15ος-16ος αι.) : civilité (λ. civis = πολίτης). Διαφωτισμός (17ος-18ος αι.) Γαλλία - civilization. Η γέννηση της νεοελληνικής λ. 'πολιτισμός' από τον Α. Κοραή (1804). 20ος αι. από τον πολιτισμό στους πολιτισμούς. 21ος αι. = «παγκοσμιοποιημένος» πολιτισμός.	Μελέτη χρήσης της λ. πολιτισμός, παράγωγων και συναφών λέξεων μέσα από έρευνα σε λεξικά. Ανάγνωση κειμένων με ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες.
Να εντοπίζουν και να αναγνωρίζουν τις παραμέτρους που διαμορφώνουν τη φυσιογνωμία των πολιτισμών Να αντιληφθούν ότι δεν ιεραρχούνται αξιολογικά οι πολιτισμοί Να κατανοούν ότι κάθε πολιτισμός δέχεται επιρροές τις οποίες ενσωματώνει, απορρίπτει, τροποποιεί ή/και προσαρμόζει. Να προσδιορίζουν τις υλικές και άυλες μορφές του πολιτισμού. Να κατανοήσουν και να εκτιμήσουν τη σημασία της πολιτισμικής παράδοσης. Να καλλιεργούν ανεκτικότητα και σεβασμό σε διαφορετικές πολιτισμικές παραδόσεις	*Πώς διαμορφώνονται οι πολιτισμοί ;* Κάθε πολιτισμός είναι χώρος, κοινωνία, αριθμοί, νοοτροπίες και επικοινωνίες. Τα συστατικά του πολιτισμού: υλικός και άυλος πολιτισμός. Η έννοια της πολιτισμικής κληρονομιάς και παράδοσης.	Μελέτη μέσω χαρτών της γεωγραφικής θέσης των Κυκλάδων και της Κρήτης (χώρος και επικοινωνίες), της έκτασης της ρωμαϊκής και βυζαντινής αυτοκρατορίας (πολυπολιτισμικό κράτος, αυξημένα δημογραφικά μεγέθη, πλήθος νοοτροπιών, ανάμειξη πολιτισμών- συγκρητισμός). Καταιγισμός ιδεών και συγκέντρωση σε φύλλο εργασίας υλικών (μνημεία, αρχαιολογικοί χώροι, οικιστικά σύνολα, μηχανές κ.λπ.) και άυλων μορφών πολιτισμού (προφορική παράδοση, μουσική κ.λπ.) από τον περιβάλλοντα κόσμο των μαθητών.
Να εντοπίζουν και να αναγνωρίζουν τις συνεχείς αλλαγές των γεωγραφικών συνόρων του ελληνικού πολιτισμού στη μακρά διάρκεια του χρόνου	**Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΜΕ ΜΙΑ ΓΡΗΓΟΡΗ ΜΑΤΙΑ** Α. *Ελληνικός πολιτισμός : η πορεία του στο χώρο και στο χρόνο* [Το περιεχόμενο της υποενότητας θα παρουσιαστεί μέσα από χάρτες και τα υπομνήματά τους] Αρχαιότητα (16ος αι. - 4ος αι. μ.Χ.) Βυζαντινή εποχή (4ος αι.-15ος αι.). Οθωμανική εποχή (15ος- 19ος). Νεότερη και σύγχρονη εποχή : από το	Αναζήτηση πληροφοριών για τις επιδράσεις που άσκησε ο ελληνισμός στον πολιτισμό άλλων ευρωπαϊκών και ασιατικών λαών (π.χ. ελληνικός αποικισμός, εκστρατεία Μ. Αλεξάνδρου).

	πρωτόκολλο του Λονδίνου (1830) στην ενσωμάτωση των Δωδεκανήσων (1948) και ένταξη στην Ε.Ε.	
Να παρακολουθούν και να εντοπίζουν τις συνέχειες και ασυνέχειες του ελληνικού πολιτισμού διαχρονικά. Να κατανοήσουν ότι ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός είναι αυτοτελής. Να κατανοήσουν ότι ο βυζαντινός πολιτισμός είναι αδιάσπαστο τμήμα του ελληνικού πολιτισμού. Να ανακαλύπτουν όψεις του πολιτισμού της οθωμανικής εποχής. Να κατανοήσουν και να εκτιμήσουν την αξία των ιδεών και αξιών του ελληνικού πολιτισμού στη σύγχρονη Ευρώπη. Να συνεργάζονται και να πραγματεύονται θέματα που σχετίζονται με τον πολιτισμό	Β. *Ελληνικός πολιτισμός: κύρια χαρακτηριστικά* Αρχαιότητα : η αυτοτέλεια του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού. Οι κύριες ιδέες και αξίες του. Βυζάντιο : συγκερασμός ελληνορωμαϊκού πολιτισμού και χριστιανισμού. Οθωμανική εποχή: ο ελληνικός πολιτισμός στο οθωμανικό πολυπολιτισμικό κράτος. Νεοελληνικός Διαφωτισμός: νέες ιδέες, ο ελληνισμός συνδέεται ξανά με την αρχαία Ελλάδα. Νεότερη και σύγχρονη εποχή (1830 ως σήμερα): στο μεταίχμιο Ανατολής και Δύσης, σταθερή επιλογή ο προσανατολισμός προς τη Δύση. Ο σύγχρονος ελληνικός πολιτισμός ως μέρος του ευρωπαϊκού πολιτισμού.	Συζήτηση για την οικουμενικότητα (αξίες, ιδέες) του ελληνικού πολιτισμού (π.χ. με αφορμή τη φράση του Ισοκράτη «*Ελληνας καλεισθαι τους της παιδεύσεως της ημετέρας ή τους της κοινης φύσεως μετέχοντας*») ή Οργάνωση περιπάτου στο ιστορικό κέντρο της πόλης με στόχο την καταγραφή και φωτογράφιση μνημείων-καταλοίπων διαφόρων εποχών.
Να κατανοούν ότι τα γεωγραφικά όρια της Ευρώπης ήταν και είναι ρευστά, δεν καθορίζονται από γεωγραφικούς παράγοντες αλλά από ιστορικές-πολιτισμικές εξελίξεις.	**Ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΜΕ ΜΙΑ ΓΡΗΓΟΡΗ ΜΑΤΙΑ** Α. *Ευρωπαϊκός πολιτισμός : η πορεία του στο χώρο και στο χρόνο* [Το περιεχόμενο της υποενότητας θα παρουσιαστεί συνοπτικά μέσα από χάρτες και τα υπομνήματά τους] Αρχαιότητα ως τη ρωμαϊκή εποχή : ασαφή όρια. Από τους αρχαίους Έλληνες θεμελιώνεται το αντιθετικό σχήμα Ευρώπη - Ασία. Ρωμαϊκή οικουμένη (ως τον 4^{ο} αι. μ.Χ.) Ύστερη αρχαιότητα-Μεσαίωνας (4^{ος}-14^{ος} αι.) : Δούναβης, Ρήνος και Μαύρη Θάλασσα τα σύνορα που χωρίζουν την Ευρώπη από τις χώρες των «βαρβάρων». 15^{ος}-19^{ος} αι. (από την Αναγέννηση και τον Διαφωτισμό, στη βιομηχανική επανάσταση): η Ευρώπη των αυτοκρατοριών και κρατών-εθνών, συνεχείς πόλεμοι και αλλαγές συνόρων . 20^{ος} αι και 21^{ο} αι. Παγκόσμιοι πόλεμοι, ψυχρός πόλεμος - η διαιρεμένη Ευρώπη. Ευρωπαϊκή Ένωση-κατάργηση συνόρων	Εργασία σε ομάδες: αναζήτηση πληροφοριών για Α΄ και Β΄ Παγκόσμιους πολέμους με τη βοήθεια του προτεινόμενου εκπαιδευτικού υλικού: δημιουργία πίνακα και καταγραφή συμμαχικών σχηματισμών- σύγκριση και συζήτηση. Μελέτη άρθρων της Συνθήκης της Λισσαβόνας (2007) και συζήτηση για κύρια χαρακτηριστικά της Ε.Ε. (π.χ. Ευρωπαϊκή Τελωνειακή και Νομισματική Ένωση).

Να γνωρίσουν και να εντοπίσουν την παράλληλη πορεία του ελληνικού και ευρωπαϊκού πολιτισμού μέσα από τις επιρροές και τα δάνεια (ελληνορωμαϊκός πολιτισμός) Να γνωρίσουν τις κύριες ιδέες και αξίες της Αναγέννησης και του Διαφωτισμού σε σχέση με τις αρχαιοελληνικές. Να κατανοούν ότι ο σύγχρονος ευρωπαϊκός πολιτισμός είναι μια σύνθεση πολιτισμών (ενδο- και εξω-ευρωπαϊκών)	Β. *Ο ευρωπαϊκός πολιτισμός: κύρια χαρακτηριστικά* Αρχαίοι πολιτισμοί στη δυτική και κεντρική Ευρώπη. Ρωμαϊκή αυτοκρατορία: ο ευρωπαϊκός χώρος ενώνεται. Η Ευρώπη ενώνεται με τον χριστιανισμό (Χριστιανική Ευρώπη – μη χριστιανική/«βάρβαρη» Ασία). Ευρωπαϊκός Μεσαίωνας (4^{ος} αι.-14^{ος} αι.): συνδετικός κρίκος ο καθολικισμός και η λατινική γλώσσα. Χριστιανική Ανατολή και Δύση : πολιτισμική διάσπαση. Αναγέννηση (14^{ος}-16^{ο} αι.): η Ευρώπη ανακαλύπτει τον ελληνικό πολιτισμό. 16^{ος}-17^{ος} αι. : μεταρρύθμιση- πολιτισμική διάσπαση. Διαφωτισμός (17^{ος}-18^{ος} αι.)□ νέες αξίες και ιδέες, επιρροές από την αρχαία Ελλάδα, καταδίκη Βυζαντίου. 19^{ος} αι.: αστική τάξη vs λαϊκές μάζες, υψηλή τέχνη vs μαζική κουλτούρα 20^{ος} αι.: τεχνολογικά άλματα, νέες μορφές τέχνης (κινηματογράφος, αφηρημένη τέχνη- τέχνη και διαφήμιση). 21^{ος} αι.: ο ευρωπαϊκός πολιτισμός είναι πολυεθνικός και «πολυπολιτισμικός»	Έρευνα από τους μαθητές και επισκέψεις πεδίου: αναζήτηση πληροφοριών για τους Κέλτες ή τους Ετρούσκους ή/και επίσκεψη σε ρωμαϊκό μνημείο (φωτογράφιση και καταγραφή της κατάστασής του). Αναζήτηση σε βιβλία και στο διαδίκτυο έργων του λαϊκού πολιτισμού (π.χ. παραμύθια, φορεσιές, υφάσματα-κεντήματα, έργα ζωγραφικής και γλυπτικής), σχολιασμός και συζήτηση για τα κοινά στοιχεία και τις διαφορές.

2Η ΕΝΟΤΗΤΑ
Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ ΣΥΝΟΜΙΛΟΥΝ
ΣΚΟΠΟΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ:

Μέσα από αυτή την ενότητα οι μαθητές επιδιώκεται να ανακαλύψουν, να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τα βασικά χαρακτηριστικά των κύριων κινημάτων και τάσεων της ελληνικής και ευρωπαϊκής τέχνης διαχρονικά. Ο τρόπος που οργανώνεται η ενότητα μέσα από την παράλληλη παρουσίαση έργων τέχνης, τα οποία, αν και προέρχονται από διαφορετικούς πολιτισμούς και εποχές, στέκονται το ένα δίπλα στο άλλο συνδεμένα με ένα αόρατο νήμα (θεματολογία, μορφολογία ή/και περιεχόμενο), έχει ως απώτερο στόχο να διαφανεί η αδιάσπαστη συνομιλία ελληνικής και ευρωπαϊκής τέχνης σε συγχρονικό και διαχρονικό επίπεδο. Παράλληλα, οι μαθητές θα ανακαλύψουν ότι στη συμπόρευση ελληνικής και ευρωπαϊκής τέχνης, ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός αποτέλεσε και εξακολουθεί να αποτελεί μια ανεξάντλητη πηγή έμπνευσης. Ακόμα, οι μαθητές θα κατανοήσουν τις πολυδιάστατες λειτουργίες της τέχνης (ταφική, θρησκευτική, πολιτική, μαζική τέχνη κ.λπ.) και θα ενσωματώσουν νέες γνώσεις παράλληλα με εκείνες που ήδη έχουν ήδη κατακτήσει από άλλα μαθήματα (Ιστορία, Καλλιτεχνικά, Μουσική, Γεωγραφία).

ΣΤΟΧΟΙ ΕΝΟΤΗΤΑΣ:

Στόχοι της συγκεκριμένης ενότητας είναι οι μαθητές :
Να γνωρίσουν μορφές τέχνης που καλλιεργήθηκαν στην Ελλάδα και στην Ευρώπη.
Να γνωρίσουν τα βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής και ευρωπαϊκής τέχνης ανά τους αιώνες.
Να κατανοήσουν ότι η ευρωπαϊκή τέχνη στηρίχθηκε στην αρχαία ελληνική και ρωμαϊκή τέχνη.
Να γνωρίσουν πλευρές της σύγχρονης ελληνικής και ευρωπαϊκής τέχνης.
Να κατανοήσουν ότι τα χαρακτηριστικά της ελληνικής και ευρωπαϊκής τέχνης καθορίστηκαν από πολιτικούς, κοινωνικούς, οικονομικούς και ιδεολογικούς παράγοντες.
Να συλλάβουν τους μετασχηματισμούς που έχουν υποστεί ο ελληνικός και ευρωπαϊκός πολιτισμός διαχρονικά.
Να συνεργάζονται και να πραγματεύονται θέματα που σχετίζονται με την τέχνη
Να αναπτύσσουν κριτήρια αισθητικής αξιολόγησης έργων τέχνης

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΣ ΧΡΟΝΟΣ:

Προτείνονται 8 διδακτικές ώρες, τις οποίες ο διδάσκων μπορεί να διαχειριστεί ανάλογα με την κρίση του, τις μαθησιακές ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών και μαθητριών του.

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	**ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ**	**ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ**
1.Να αναγνωρίζουν και να συγκρίνουν τα βασικά χαρακτηριστικά της κυκλαδικής τέχνης και της γλυπτικής του 20ου αι. 2. Να συσχετίζουν γνώσεις που έχουν ήδη αποκτήσει για τη μινωική τέχνη (Ιστορία), να γνωρίζουν τις νέες μορφές τέχνης του 20ου αι. , να προσεγγίζουν το θέμα της χρήσης όψεων του παρελθόντος στο παρόν. 3. Να κατανοήσουν την εμβέλεια των ελληνικών μύθων και συμβόλων στην ευρωπαϊκή και παγκόσμια τέχνη 4. Να γνωρίζουν και να κατανοούν τον πολυδιάστατο ρόλο της τέχνης : η ταφική τέχνη, επιτάφια μνημεία. 5. Να εντοπίζουν το ρυθμό και την κίνηση στην αρχαία ελληνική	[Μέσα από έργα τέχνης διαφορετικών πολιτισμών και εποχών επιχειρείται μια περιδιάβαση στις ποικίλες μορφές της ελληνικής και ευρωπαϊκής τέχνης με στόχο την ανάδειξη των μορφολογικών επιρροών και εννοιολογικών συγγενειών. Δίνονται περισσότερα παραδείγματα για να υπάρχει δυνατότητα επιλογής][1] **1. ΚΥΚΛΑΔΙΚΗ ΤΕΧΝΗ** (3η χιλιετίας π.Χ.) γλυπτική - μαρμάρινα ειδώλια (ανθρωποκεντρισμός, έμφαση στη φόρμα, λιτότητα, ταφικά/τελετουργικά συμφραζόμενα) και **ΤΕΧΝΗ 20ου αι.**- γλυπτική (αφαίρεση, έμφαση στη φόρμα, απαλλαγή από διακοσμητισμό) (C. Brancusi, A. Giacometti κ.λπ.). **2. ΜΙΝΩΙΚΗ ΤΕΧΝΗ**	1.Σύγκριση κυκλαδικών ειδωλίων και 'πρωτόγονων' τέχνεργων π.χ. μάσκες) και έργων τέχνης 20ου αι. (π.χ. Picasso). 2α. Ομαδοσυνεργατική δραστηριότητα: μινωική τέχνη και αναμνηστικά (souvenir) σε τουριστικά μέρη ή οι αρχαιότητες στην υπηρεσία του τουρισμού ή β. Εργασία: πώς παρουσιάζεται η Ελλάδα στις αφίσες του ΕΟΤ διαχρονικά (1960-2010). 3. Να δημιουργήσουν το 'σκελετό'/

[1] Βλ. αρχείο με ενδεικτικό εικονογραφικό υλικό.

γλυπτική. Να γνωρίζουν συνοπτικά την πορεία και τη σημασία του χορού από την αρχαιότητα ως σήμερα. 6.Να αναγνωρίζουν και να συγκρίνουν τα κύρια ρεύματα της αρχαίας ελληνικής αγγειογραφίας και το μύθο της Ευρώπης, να τον αποκωδικοποιήσουν και να γνωρίσουν τα κύρια χαρακτηριστικά του μπαρόκ.	(3η και 2η χιλιετία π.Χ. , ανακτορική τέχνη, αγάπη για τη φύση, αποτύπωση τελετουργικών δρώμενων) και **ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΗ** – αφίσα. **3. ΜΥΚΗΝΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ** (ανακτορική τέχνη, σκηνές βίας, κοινωνικός ανταγωνισμός) και ΘΕΑΤΡΟ/**ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ** (αρχαίο ελληνικό και σύγχρονο θέατρο-μυθολογία και ήρωες/ 7η τέχνη, μαζική τέχνη, 'εμπορικός και 'καλλιτεχνικός' κινηματογράφος) 4. **ΕΤΡΟΥΣΚΙΚΗ ΤΕΧΝΗ** (ανθρωποκεντρική, ταφική τέχνη) και **ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ** ('Η κοιμωμένη' του Γ. Χαλεπά, ταφική τέχνη, αναφορές στην αρχαία Ελλάδα). 5. **ΑΡΧΑΪΚΗ-ΚΛΑΣΙΚΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ** (κίνηση, χιασμός-contrapposto) και **ΧΟΡΟΣ** (από τις Μαινάδες και το χορό στο δράμα, στο κλασικό μπαλέτο στο σύγχρονο χορό) 6.**ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΓΓΕΙΟΓΡΑΦΙΑ** (6ος-5ος αι. π.Χ./μελανόμορφα-ερυθρόμορφα αγγεία - εμπόριο, ο μύθος της Ευρώπης και οι διαστάσεις του) και **ΜΠΑΡΟΚ** (c. 1580-1760, δραματικότητα, 'οι ζωγράφοι της σάρκας', αρχαιοελληνικά θέματα), γέννηση όπερας με έμπνευση αρχαιοελληνικούς μύθους, **ΣΗΜΕΡΑ** οι μύθοι/το παρελθόν υπηρετεί μια ιδέα (νόμισμα ευρώ).	περίγραμμα μιας ταινίας μικρού μήκους με θέμα αντλημένο από τα ομηρικά έπη. 4. Ομαδική εργασία Έρευνα μαθητών για τους Ετρούσκους (ιστορία, πολιτική οργάνωση, θρησκεία, τέχνες, γλώσσα). 5α. Αναζήτηση πληροφοριών για το ρόλο του χορού στο αρχαίο δράμα, για τα ρωσικά μπαλέτα Ντιαγκίλεφ (βλ. κοστούμια του Leon Bakst με επιρροές από την αρχαιοελληνική και ρωμαϊκή τέχνη) ή για αρχαία Ελλάδα στην ελληνική χορογραφία και μουσική του 20ού αι. (Ελληνικό Χορόδραμα Ραλλούς Μάνου και μουσική για τραγωδίες και κωμωδίες - Μ. Χατζηδάκις, Όρνιθες κ.λπ.). 6α. Αναζήτηση πληροφοριών σχετικά με το εμπόριο των μελανόμορφων και ερυθρόμορφων αγγείων ή τη ζωή και το έργο των Ρούμπενς και Ρέμπραντ. 6β. Ακρόαση μουσικών έργων της εποχής του Μπαρόκ και προσπάθεια «αποκωδικοποίησής» τους: (Α. Βιβάλντι, Τέσσερις εποχές, Γ. Σ. Μπαχ, Βρανδεμβούργια Κοντσέρτα, Γ.Φ. Χέντελ, Μεσσίας).
1. Να γνωρίζουν τις κύριες αρχές της κλασικής τέχνης, να προσεγγίζουν την πολιτική λειτουργία της τέχνης, να κατανοούν τη διαδοχική 'αλυσίδα' επιρροών. 2. Να γνωρίζουν και να κατανοούν τις καινοτομίες της αρχαίας ελληνικής γλυπτικής ανανεώνοντας τις ήδη αποκτημένες γνώσεις (Ιστορία) και την καθοριστική επιρροή της στη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής τέχνης των νεότερων χρόνων. 3. Να γνωρίζουν και να συγκρίνουν τις κύριες αρχές της αρχαίας ελληνικής και ρωμαϊκής αρχιτεκτονικής και την επίδραση τους στην αρχιτεκτονική των νεότερων χρόνων. 4. Να γνωρίζουν ότι οι πολιτικές και ιδεολογικές αλλαγές επηρεάζουν καθοριστικά την τέχνη κάθε εποχής. Να κατανοούν ότι η αρχαία ελληνική τέχνη εμπνέει τη σύγχρονη τέχνη.	**1. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ-ΚΛΑΣΙΚΗ ΕΠΟΧΗ/5ος αι. π.Χ.** (φυσιοκρατία, υψηλά ιδανικά και αξίες, Φειδίας, Πολύκλειτος, Μύρων, η τέχνη στην υπηρεσία της πολιτικής π.χ. Ζωφόρος Παρθενώνα) και **ΡΩΜΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ** (ρεαλισμός, έντονη επιρροή από την αρχαία Ελλάδα/ γλυπτική, έφιπποι ανδριάντες αυτοκρατόρων-αυτοκρατορική ιδεολογία), **ΤΕΧΝΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ** (επιρροή από ρωμαϊκά έργα π.χ. Ντονατέλο, Ανδριάντας του Γκαταμελάτα- επιρροή από τον ανδριάντα του Μ. Αυρήλιου) και **ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ** (ρεαλισμός, δημόσια αρχιτεκτονική και πολιτικά μηνύματα βλ. ανδριάντας Λ. Σώχου, Γ. Κολοκοτρώνης 1904). **2. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ-ΚΛΑΣΙΚΗ ΕΠΟΧΗ/4ος αι. π.Χ**. (τολμηρές κινήσεις, Κηφισόδοτος, Πραξιτέλης, ορειχάλκινα αγάλματα, ρωμαϊκά αντίγραφα) και **ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ**	1α.Αναζήτηση πληροφοριών για τα Μάρμαρα του Παρθενώνα και το αίτημα της Ελλάδας για επιστροφή τους β. Αναζήτηση και σχολιασμός (περιγραφή, θεματολογία, γλύπτης, τιμώμενο πρόσωπο) ανδριάντα ιστορικού προσώπου που στέκει στο κέντρο της πόλης ή γ. εικαστική/ψηφιακή επένδυση αποσπάσματος μουσικού έργου (π.χ. Τέσσερις ΕποχέςA. Vivaldi). 2α. Αναζήτηση και μελέτη χάλκινων και μαρμάρινων αγαλμάτων του 4ου αι. π.Χ. Η διαδικασία κατασκευής χάλκινων αγαλμάτων. 3α. Μελέτη πληροφοριών για το Ηφαιστείον. β. Έρευνα για νεοκλασικά κτήρια, φωτογράφιση, καταγραφή κατάστασής τους.

5. Να κατανοούν τις πολιτικές διαστάσεις της τέχνης. 6. Να κατανοούν τη σχέση της ρωμαϊκής τέχνης με την αρχαία ελληνική και την ισχυρή επιρροή τους διαχρονικά.	(ανθρωποκεντρισμός, έντονες επιρροές στη θεματολογία και στη μορφολογία από την αρχαία ελληνική τέχνη, Μιχαήλ Άγγελος, 'Δαβίδ' κ.λπ.). **3. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ** (συμμετρία, οπτικές διορθώσεις, ρυθμοί), **ΡΩΜΑΪΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ** (οι Ρωμαίοι προχωρούν σε τεχνολογικές καινοτομίες π.χ. θολωτές κατασκευές, αψίδες, ιππόδρομος, θέρμες, γέφυρες, χυτές κατασκευές) και **ΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ** (18^{ος}-19^{ος} αι., Βίνκελμαν, από τη Βαυαρία, στην Αγγλία, στη Γαλλία, Αυστρία-Γερμανία, στη Ρωσία, στην Ελλάδα), **ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ** (γενιά '30, πρβ. νεοκλασικά αστικά τοπία Γ. Τσαρούχη). **4. ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ** (αλλαγή πολιτισμικού σκηνικού, νέοι πειραματισμοί, πρβ. Νίκη Σαμοθράκης) και **ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ** (νέοι πειραματισμοί και νέες μορφές τέχνης πρβ. Yves Klein, Νίκη Σαμοθράκης 1962) και ΣΥΓΧΡΟΝΗ **ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ** (ακολουθεί τα διεθνή κινήματα, βλ. Γ. Λαζόγκας, Νίκη 1992). 5. **ΡΩΜΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ** (η τέχνη στην υπηρεσία του ηγεμόνα βλ. Αύγουστο Prima Porta) και **ΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ** (επιστροφή στα ιδεώδη και στο μεγαλείο της αρχαίας Ρώμης, γαλλική επανάσταση, Ναπολέων). 6. **ΕΛΛΗΝΟΡΩΜΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ** (αμάλγαμα δύο πολιτισμών, έργα ελληνικής αισθητικής προορισμένα για ρωμαϊκή κατανάλωση, π.χ. Λαοκόων σύγκριση με ελληνιστική γλυπτική), **ΔΟΜΗΝΙΚΟΣ ΘΕΟΤΟΚΟΠΟΥΛΟΣ** (κινήθηκε εκτός κυρίαρχων ρευμάτων, πηγή έμπνευσης για καλλιτέχνες 20^{ου} αι.), και **ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ** (γενιά '30, επιστροφή στις ρίζες του ελληνισμού/ Φ. Κόντογλου, Λαοκόων).	4. Αναζήτηση πληροφοριών για τη Νίκη της Σαμοθράκης και συζήτηση του θέματος της αρχαιοκαπηλίας και της παράνομης διακίνησης αρχαίων έργων τέχνης. 5. Δραματοποίηση με αφορμή τον πίνακα του Ζ. Λ. Νταβίντ '*Ο όρκος των Ορατίων*'. 6α. Αναζήτηση στοιχείων για το μύθο του Λαοκόωντα και την εύρεση του συμπλέγματος στη Ρώμη το1506 παρουσία του Μιχαήλ Αγγέλου ή β. Αναζήτηση στοιχείων για το έργο και τη ζωή του Δ. Θεοτοκόπουλου.
Να γνωρίζουν και να εντοπίζουν ότι το ίδιο εικονογραφικό θέμα προσεγγίζεται διαφορετικά και φορτίζεται με διαφορετικά μηνύματα από εποχή σε εποχή και από πολιτισμό σε πολιτισμό. Να συνεργάζονται και να πραγματεύονται θέματα που σχετίζονται με τη διαφορετική αισθητική προσέγγιση από εποχή σε εποχή και από πολιτισμό σε πολιτισμό	*Παραλλαγές στο ίδιο θέμα* **1.ΑΠΟΚΑΘΗΛΩΣΗ** **ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ** (ασκητισμός και πνευματικότητα), **ΠΡΩΙΜΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ** (Φλαμανδική Σχολή- πάθος και εκκοσμίκευση, το ανθρώπινο στοιχείο στο προσκήνιο π.χ. Rogier van der Weyden -1435), **ΜΠΑΡΟΚ** (πάθος, δραματικότητα, εντυπωσιασμός φωτοσκιάσεις π.χ. Καραβάτζιο) και **ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ**	Αναζήτηση πληροφοριών για το βίο και το έργο του Καραβάτζιο ή του Κ. Παρθένη. Ακρόαση 4^{ου} μέρους της Συμφωνίας της Λεβεντιάς του Μ. Καλομοίρη Ομαδική εργασία για το βίο και το έργο ενός βυζαντινού ή αναγεννησιακού καλλιτέχνη π.χ. Μανουήλ Πανσέληνος, Ραφαήλ. Προβολή ντοκιμαντέρ για βυζαντινά ψηφιδωτά

Να εντοπίζουν, να κατανοούν και να αξιολογούν τους παράγοντες που διαφοροποιούν την πραγμάτευση και νοηματοδότηση ενός εικονογραφικού θέματος από πολιτισμό σε πολιτισμό.	(προσπάθεια ανανέωσης της ορθόδοξης εικονογραφίας με βάση δυτικά πρότυπα π.χ. Παρθένης). **2. <u>ΠΑΝΑΓΙΑ ΚΑΙ ΘΕΙΟ ΒΡΕΦΟΣ</u>** **ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ** (Παναγία μήτηρ Θεού, προστάτις ανθρώπων, διάφοροι εικονογραφικοί τύποι, πρβ. ψηφιδωτή εικόνα και Παναγία του Βλαντιμίρ) και **ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ** (ανθρωποκεντρισμός, εκκοσμίκευση, π.χ. Ραφαήλ, Μποτιτσέλι). **<u>3. Η ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ</u>** **ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΠΟΧΗ**-ψηφιδωτά σε αυτοκρατορικά μνημεία (π.χ. Νέα Μονή Χίου, Όσιος Λουκάς, Μονή Δαφνίου) και **ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ-ΜΑΝΙΕΡΙΣΜΟΣ** (ιδεαλισμός, αλληγορία, π.χ. Τιτσιάνο πρβ. Λαοκόωντα). **<u>4. Η ΘΕΑ ΑΦΡΟΔΙΤΗ</u>** **ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ** (Πραξιτέλης, Κνιδία Αφροδίτη 360 π.Χ. το πρώτο γυναικείο γυμνό), **ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ** (π.χ. Μποτιτσέλι, Γέννηση της Αφροδίτης 1483-1484), **ΙΜΠΡΕΣΣΙΟΝΙΣΜΟΣ** (αποτύπωση στιγμιαίας εντύπωσης φωτός, εξωτερικοί χώροι, αστική τάξη, π.χ. Ω. Ρενουάρ «Κυρία με σκυλάκι»), **ΥΠΕΡΡΕΑΛΙΣΜΟΣ** ($20^{ος}$ αι., ψυχανάλυση- απουσία λογικής, καταγραφή υποσυνείδητου, π.χ. Σ. Νταλί, Η Αφροδίτη με συρτάρια, 1936), **ARTE POVERA-ΦΤΩΧΗ ΤΕΧΝΗ** (εγκαταστάσεις, χρήση κάθε υλικού, καταγγελία σύγχρονου δυτικού πολιτισμού, π.χ. Μ. Πιστολέτο και Γ. Κουνέλης). **5. ΤΟΠΙΟΓΡΑΦΙΑ** **ΡΩΜΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ** (για πρώτη φορά ενθουσιασμός με τη φύση, τοιχογραφίες, ρεαλισμός, τρίτη διάσταση, π.χ. δωμάτιο Κήπου από τη Βίλα της Λιβίας $1^{ος}$ αι. π..Χ.), **ΟΛΛΑΝΔΙΚΗ ΤΟΠΙΟΓΡΑΦΙΑ** ($17^{ος}$ αι., για πρώτη φορά το τοπίο λειτουργεί αυτοτελώς, π.χ. J. van Ruisdael), **ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ** (εξιδανίκευση φύσης, επιρροή από τον Κάντ, αγγλική τοπιογραφία, π.χ. W. Turner και J. Constable), **ΙΜΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΣ** (οι καλλιτέχνες δουλεύουν και εμπνέονται στη φύση, αποτυπώνουν το φως της στιγμής, π.χ. Σεζάν, Μονέ, βαν Γκογκ),	Αναζήτηση πληροφοριών για το άγαλμα της Κνιδίας Αφροδίτης και συζήτηση για το γυμνό στην τέχνη ή αναζήτηση στοιχείων για το βίο κα το έργο του Νίκου Εγγονόπουλου ή του Γιάννη Κουνέλλη ή ακρόαση μουσικών έργων του Μ. Χατζηδάκι σε στίχους Ν. Γκάτσου (Ρωμαϊκή Αγορά). 5. Έρευνα, σύντομες ατομικές εργασίες μαθητών με θέμα τις τοιχογραφίες από το Ακρωτήρι της Θήρας ή τη σχέση των εικαστικών τεχνών με το περιβάλλον (φυσικό και ανθρωπογενές).

	τέχνη 20ου αι. 20Ος αι. (**φωβισμός**/fauves -'άγριοι' και **κυβισμός** : η παρατήρηση ενός θέματος από διάφορες πλευρές ταυτόχρονα, π.χ. Πικάσο, Μπρακ κ.λπ.), **ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΟΠΙΟΓΡΑΦΙΑ 20ου αι.** (ενσωμάτωση στον ευρωπαϊκό μοντερνισμό, π.χ. Μαλέας, Παπαλουκάς, Χατζηκυριάκος-Γκίκας).	
Να γνωρίζουν τα καλλιτεχνικά ρεύματα που γεννήθηκαν στην Ευρώπη μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και να διερευνούν τις συνθήκες διαμόρφωσής τους.	**Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΜΕΤΑ ΤΟΝ Β΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ**: Κύρια χαρακτηριστικά και κινήματα: αφαίρεση, νέες αναζητήσεις και νέες μορφές τέχνης (Op Art, νεορεαλισμός, μινιμαλισμός, βίντεο αρτ, arte povera, παραστατικές τέχνες, εγκαταστάσεις). Οι τάσεις στον ελληνικό χώρο. Η τέχνη στην εποχή της παγκοσμιοποίησης. **ΜΕΛΕΤΗ ΠΙΝΑΚΑ ΜΕ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ- ΣΥΝΟΨΗ**	Αναζήτηση πληροφοριών για Έλληνες που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη διεθνή καλλιτεχνική σκηνή (π.χ. Όπυ Ζούνη, Chryssa, Takis, Ιάννης Ξενάκης, Α. Ακριθάκης κ.λπ.) *Μεταστάσις*, μουσική Ιάννη Ξενάκη ή αναζήτηση πληροφοριών και εικαστικού υλικού

ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗ – ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ- ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
Γενικές αρχές της πρότασης

Προβλέπεται να διατεθούν 8 ώρες για την ενότητα Επιστήμη – Τεχνολογία και 12 ώρες για την ενότητα Κοινωνία – Οικονομία. Το σκεπτικό που διέπει την πρόταση που ακολουθεί βρίσκεται σε πλήρη αρμονία με τους γενικούς σκοπούς του μαθήματος, και τις γενικές μεθοδολογικές αρχές της σύνταξης του αναλυτικού προγράμματος, όπως αυτές περιγράφονται στο γενικό πλαίσιο του παρόντος αλλά και στην εισήγηση της συντονίστριας. Ειδικότερα για τη διάρθρωση και το περιεχόμενο των συγκεκριμένων ενοτήτων αφετηριακή βάση συγκρότησης αποτέλεσαν τα τέσσερα επίπεδα-πυλώνες της UNESCO: Γνωρίζω και Κατανοώ (με βάση τις εμπειρίες), Διερευνώ, Επικοινωνώ, Συνδέω.

Οι προτάσεις που αφορούν τις διδακτικές δραστηριότητες και τα διδακτικά μέσα διέπονται από τις αλληλένδετες αρχές της ομαδοσυνεργατικής και της μαθητοκεντρικής- ανακαλυπτικής προσέγγισης:

Α. Ομαδοσυνεργατικότητα. Αναζητούνται δραστηριότητες που παραπέμπουν στη δημιουργία ομάδων, την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την καλλιέργεια στάσεων και συμπεριφορών που να ευνοούν την αρμονική συνεργασία των παιδιών. Προτείνονται θέματα, στα οποία εμπλέκονται διάφορες εικόνες πολιτισμού και αναπτύσσεται ποικιλία απόψεων, ώστε να είναι δυνατή μια διαδικασία κατανομής ρόλων ανάμεσα στα μέλη των ομάδων και ερωτήματα, κυρίως στην εισαγωγή των θεμάτων, τα οποία να ωθούν σε γόνιμο διάλογο ανάμεσα στις ομάδες.

Β.Μαθητοκεντρική - Ανακαλυπτική προσέγγιση.

Στην πρότασή μας η εκπαιδευτική διαδικασία εξελίσσεται ως μια πορεία δημιουργικής επεξεργασίας στη διάρκεια της οποίας ο εκπαιδευτικός συνδιαλέγεται με τους μαθητές του σε διάφορα στάδια, και συναποφασίζει για τα βήματά της. Οι μαθητές διαπραγματεύονται, διερευνούν επιχειρηματολογούν, εμπλέκονται στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και παρουσίαση της εκπαιδευτικής πρακτικής που προτείνεται. Επίσης η ανακαλυπτική διάσταση επιζητείται στο μέτρο που ωθούνται οι μαθήτριες και οι μαθητές να ανακαλύπτουν όψεις του ελληνικού και ευρωπαϊκού πολιτισμού, χωρίς αυτές να τους δίνονται έτοιμες.

Συνοψίζοντας

- Δίνουμε εικόνες πολιτισμού διαχρονικά και συγχρονικά στα διάφορα πεδία της ανθρώπινης δραστηριότητας,
- Προτείνουμε περιεχόμενο που βοηθά να αναδεικνύεται το κύριο ή τα κύρια χαρακτηριστικά που προσδιορίζουν την ιδιαίτερη πολιτιστική ταυτότητα σε κάθε πεδίο, ιστορική περίοδο, συλλογικότητα,
- Οι στόχοι επικεντρώνονται λιγότερο στην τυπική γνώση και περισσότερο σε δεξιότητες και στάσεις,

- Προτείνεται μια ιστορική διαδρομή στο κάθε πεδίο που να καταλήγει και να επικεντρώνει στη σύγχρονη εποχή
- Οι προτάσεις είναι περισσότερες από τις διαθέσιμες ώρες παρέχοντας στο διδάσκοντα δυνατότητα επιλογής

Η επιστήμη και η τεχνολογία ως εκδηλώσεις του ελληνικού και ευρωπαϊκού πολιτισμού

Γενικός σκοπός

Να κατανοηθούν η επιστήμη και η τεχνολογία ως δύο αλληλένδετες συνιστώσες σε ένα ιδιαίτερο αλλά αναπόσπαστο τμήμα του ελληνικού και ευρωπαϊκού πολιτισμού που αλληλεπιδρά με όλες τις πτυχές της κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής δραστηριότητας συγχρονικά και διαχρονικά.

Ειδικοί Στόχοι

Γνωστικοί

1. Οι μαθητές και οι μαθήτριες να γνωρίσουν την επιστημονική και τεχνολογική δραστηριότητα και τα ιδιαίτερα ατομικά και συλλογικά χαρακτηριστικά της στις διάφορες ιστορικές περιόδους
2. Να γνωρίσουν τα κοινά στοιχεία αλλά και τις διαφορές στα πολιτιστικά χαρακτηριστικά των διαφόρων εκφάνσεων της επιστημονικής και τεχνολογικής πρακτικής στη σύγχρονη εποχή [πεδία, τόποι, κοινότητες, άτομα]

Ικανότητες –Δεξιότητες

1. Να είναι σε θέση να διακρίνουν και να συγκρίνουν τις επιστημονικές και τεχνολογικές πρακτικές σε διάφορες περιόδους,
2. Να μπορούν να συνδέουν τις αλλαγές στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον της κάθε ιστορικής περιόδου με τις αλλαγές στους τρόπους που ασκείται η επιστημονική και τεχνολογική δραστηριότητα στην περίοδο αυτή,
3. Να αντιπαρατίθενται με τεκμηριωμένα επιχειρήματα, στο πλαίσιο μιας συζήτησης που θα αναλύει κριτικά και συγκριτικά τις επιστημονικές και τεχνολογικές πρακτικές σε διάφορες ιστορικές περιόδους, μεταξύ τους και με τις αντίστοιχες σύγχρονες δραστηριότητες,
4. Να είναι σε θέση να αξιοποιούν τις Τ.Π.Ε. για την άντληση και επεξεργασία δεδομένων, και κυρίως για τη δημιουργία και παρουσίαση θεματικών εργασιών αναφορικά με την επιστήμη και την τεχνολογία

Στάσεις και συμπεριφορές

1. Να διαμορφώσουν κριτική, αναστοχαστική αλλά θετική στάση απέναντι στην επιστήμη και την τεχνολογία θεωρώντας αυτές ως αλληλένδετες και αναπόσπαστες εκφάνσεις του ανθρώπινου πολιτισμού με καθοριστική συμβολή στην ατομική και συλλογική πρόοδο,
2. Να μπορούν να συνεργαστούν αρμονικά στο πλαίσιο μιας ομάδας τηρώντας τους κανόνες δεοντολογίας,
3. Να καλλιεργήσουν στάση ανεκτικότητας και αποδοχής των διαφοροποιήσεων στις επιστημονικές και τεχνολογικές πρακτικές που επιβάλλουν οι πολιτιστικές διαφορές μεταξύ των κοινωνιών,
4. Να εκδηλώνουν θετική στάση απέναντι στη συνεργασία και το διάλογο ανάμεσα σε επιστήμονες, τεχνικούς και κοινότητες, με διαφορετικά πολιτιστικά πρότυπα, αναδεικνύοντας τις κοινές αξίες του ανθρωπισμού που συνάδουν με μια αρμονική πολυπολιτισμική σύγχρονη κοινωνία.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Σκεπτικό Αναζητούνται εικόνες πολιτισμού σε κάθε ιστορική περίοδο και πεδίο επιστήμης και τεχνολογίας. Αναδεικνύεται ένα καίριο γενικό πολιτιστικό χαρακτηριστικό προς διερεύνηση και στη συνέχεια προτείνονται θέματα που απλώνονται σε διάφορες, συχνά αντιθετικές, εκφάνσεις που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με αυτό

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΠΙΛΟΓΩΝ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ-ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Αναμένεται οι μαθητές και οι μαθήτριες 1. να γνωρίσουν την επιστήμη και την τεχνολογία ως συνιστώσες του ελληνικού και ευρωπαϊκού πολιτισμού -με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους-, όπως αυτές εκφράζονται ατομικά και συλλογικά στις διάφορες ιστορικές περιόδους	Α. Εικόνες επιστήμης και τεχνολογίας στην εξέλιξη του ελληνικού και ευρωπαϊκού πολιτισμού 1. Αρχαιότητα. Από τον μύθο στον λόγο. Αναζήτηση ενιαίας αρχής του κόσμου. Επιστήμονας-φιλόσοφος [Κοσμολογία-θεώρηση του κόσμου, Μαθηματικά αλλά και Φυσική, Φιλοσοφία,	1. Αναζήτηση έτοιμων υλικών από πολυμέσα, με εικόνες της επιστήμης και της τεχνολογίας ιστορικά αλλά και στο σύγχρονο κόσμο που αναφέρονται σε διανοητές – επιστήμονες, τεχνικούς, γιατρούς, επιστημονικές και τεχνολογικές πρακτικές. Παρουσίαση και συζήτηση από τα

2. Να παρακολουθούν και να μπορούν να διακρίνουν και να συγκρίνουν τις σπουδαιότερες φάσεις εξέλιξης της επιστήμης και της τεχνολογίας από την ελληνική /ευρωπαϊκή αρχαιότητα ως σήμερα 3. Να μπορούν να συνδέουν τις αλλαγές στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον της κάθε ιστορικής περιόδου με τις αλλαγές που σημειώνονται στην επιστήμη και την τεχνολογία την περίοδο αυτή 4. -Να αντιπαρατίθενται με τεκμηριωμένα επιχειρήματα στο πλαίσιο μιας συζήτησης για τον πολιτισμό στην επιστήμη και την τεχνολογία 5. Να είναι σε θέση να αξιοποιούν τις Τ.Π.Ε. για την άντληση και επεξεργασία δεδομένων και, κυρίως, για τη δημιουργία και παρουσίαση θεματικών εργασιών αναφορικά με την επιστήμη και την τεχνολογία 6. να διαμορφώνουν μια κριτική, αναστοχαστική αλλά θετική στάση απέναντι στην επιστήμη και την τεχνολογία θεωρώντας αυτές ως αλληλένδετα και αναπόσπαστα τμήματα του ανθρώπινου πολιτισμού με καθοριστική συμβολή στην ατομική και συλλογική πρόοδο 7. -Να μπορούν να συνεργάζονται αρμονικά στο πλαίσιο μιας ομάδας τηρώντας τους κανόνες δεοντολογίας 8. Να καλλιεργούν στάση ανεκτικότητας και αποδοχής των διαφοροποιήσεων στις επιστημονικές και τεχνολογικές πρακτικές που επιβάλλουν οι πολιτιστικές διαφορές μεταξύ των κοινωνιών	Ψυχολογία και Βοτανική] έναντι γιατρού – μάστορα της θεραπείας [σύμβουλος αλλά και θεραπευτής με την όραση του μυαλού] και μηχανικού –τεχνίτη [κατασκευές ιδεατές και πραγματικές από τη Βαβυλώνα μέχρι και τη Ρώμη] . 2. Μέσοι χρόνοι. Επιστήμη στην υπηρεσία της Θρησκείας. Ρωμαϊκή αυτοκρατορία Ανατολική και Δυτική, Βυζάντιο, Ανακατατάξεις στη Δυτική Ευρώπη, Άραβες. Trivium και Quadrivium. Βυζαντινός Εγκυκλοπαιδισμός Μεταφράσεις. Θεσμοί και ιδρύματα [κολέγια, Πανεπιστήμια, Νοσοκομεία] . Επιστήμονας της πολυθρόνας - σχολαστικός διανοητής επιβεβαιώνει τις Θείες αλήθειες. Νοητικά πειράματα. Μυστικισμός, Αλχημεία και ελιξίρια. Γιατρός – σχολαστικός θεραπευτής. Τεχνίτες και μάστορες - εφευρέσεις [π.χ. πυρίτιδα, πολεμικές μηχανές, χάρτες, μηχανικό ρολόι, βαθιά άροση, νερόμυλοι] . 3. Ανθρωπισμός -Αναγέννηση. Εικόνες της Επιστημονικής Επανάστασης. Γέννηση της σύγχρονης επιστήμης μέσα από την πάλη των αντιθέτων: Ουμανισμός και Μαγεία. Πανεπιστήμονας, ανατόμος, μηχανικός και καλλιτέχνης στο ίδιο πρόσωπο [π.χ. Leonardo Da Vinci]. Γαλιλαίος - παρατήρηση - αναζήτηση της αλήθειας πίσω από τα φαινόμενα αλλά και η επιστήμη ως δώρο. Νεύτωνας: Πείραμα, Μαθηματικά αλλά και Αλχημεία. Μαγνητική και Χημική Φιλοσοφία.. Ιατρομηχανικοί αναζητούν το μοντέλο του ανθρώπου – μηχανή. Ιατροχημικοί αναζητούν θεραπεία με ελιξίρια και βότανα- αλχημιστές αναζητούν το ελιξίριο της ζωής. Η τεχνολογία ως ωφέλιμη πρακτική δράση. Βοτανική , ανατομία, μηχανική και πορτολανικοί χάρτες. 4. Νευτωνισμός- Διαφωτισμός - Βιομηχανική Επανάσταση Η νευτώνεια επιστήμη εξηγεί τα πάντα, από το Θεό μέχρι τη δομή της κοινωνίας. Η επιστήμη και η τεχνολογία στην υπηρεσία της κοινωνίας για το κοινό καλό. Αντιθετική εικόνα η διαμάχη για τη vis viva [ενέργεια] που παραπέμπει σε βιταλιστική εξήγηση της ζωής. Ο πολιτισμός των ρευστών: ηλεκτρικά, θερμικά, χημικά ρευστά [φλογιστό, ηλεκτρικό ρευστό και φωτιά, σπερματικά ρευστά για αναπαραγωγή]. Η επιστήμη και η τεχνολογία ως θέαμα – πειράματα επίδειξης σε δημόσια θέα. 5. 19ος αιώνας. Επαγγελματισμός- εξειδίκευση- θεσμική κατοχύρωση. Η επιστήμη και η τεχνολογία στην υπηρεσία της προόδου. Αισιοδοξία και ραγδαία	ίδια τα παιδιά 2. Θεματικές εργασίες σε ομάδες που αναλαμβάνουν να αναδείξουν το προφίλ του επιστήμονα ή του τεχνικού σε διάφορες ιστορικές περιόδους, ή και σύγχρονες επιστημονικοτεχνικές πρακτικές, και στη συνέχεια παρουσίαση και συζήτηση των συμπερασμάτων στην ολομέλεια της τάξης 3. Να αναζητηθούν συνεντεύξεις και αυτοπαρουσιάσεις επιστημόνων –τεχνικών – γιατρών- ερευνητικών ομάδων της σύγχρονης εποχής για αξιοποίηση στις εργασίες 4. Επίσκεψη σε θεματικά μουσεία επιστημών και τεχνολογίας. Η προετοιμασία, η επεξεργασία των συμπερασμάτων και η αξιοποίηση τους στο μάθημα να ανατίθεται σε ομάδες μαθητριών και μαθητών 5. Προγραμματισμός για παρουσίαση θεατρικών έργων ή μικρών ταινιών ή εκθέσεων φωτογραφίας με θέματα που αφορούν τις εικόνες της επιστήμης και τη σχέση της με την κοινωνία και τον κάθε άνθρωπο

	ανάπτυξη. Εφευρέσεις, ανακαλύψεις και τεχνολογικές καινοτομίες. Στον αντίποδα η αντίδραση από τα κινήματα του ρομαντισμού και της επιστροφής του ανθρώπου στη φύση. Β. Εικόνες του πολιτισμού στην επιστήμη και την τεχνολογία στο σύγχρονο κόσμο. Σύζευξη επιστήμης με τεχνολογία, εξειδικευμένη γνώση, ηθικά διλήμματα. Η επιστήμη σε αμφισβήτηση. Εντυπωσιακή ανάπτυξη αλλά και αντιθέσεις Εικόνες επιστημονικής και τεχνολογικής εξέλιξης που οδηγούν σε πρόοδο αλλά και σε οπισθοδρόμηση ή και καταστροφή]. Εικόνες εναλλακτικής επιστήμης στην υπηρεσία του ανθρώπου [οικολογία, εναλλακτικές μορφές ενέργειας, εναλλακτικές θεραπείες] Χαρακτηριστικά θέματα με ανάλογες αντιθετικές εικόνες 1. Ο επιστήμονας - ερευνητής στα μεγάλα σύγχρονα εργαστήρια, Πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα [πολυπλοκότητα, μυστικότητα, διαπλοκή με πολιτική και οικονομική δραστηριότητα] 2. Ο τεχνοεπιστήμονας στα μεγάλα project [κατασκευές, διαστημική τεχνολογία, οπλικά συστήματα, κοινωνία της πληροφορίας κ.α.] 3. Βιοϊατρική- Βιοτεχνολογία. Ο γιατρός ως βιο-μηχανικός, βιο- χημικός αλλά και θεραπευτής [Ιατρικοποίηση αλλά και εναλλακτική Ιατρική]	

Ο πολιτισμός στην Κοινωνία και την οικονομία

Γενικός σκοπός

Να κατανοήσουν οι μαθητές πως ο πολιτισμός παράγεται και επιδρά σε όλες τις ατομικές και συλλογικές πτυχές της κοινωνικής και οικονομικής δραστηριότητας συγχρονικά και διαχρονικά, επηρεάζοντας συχνά καθοριστικά την εξέλιξη τους

Ειδικοί Στόχοι

Γνωστικοί

1 Να γνωρίζουν εκφάνσεις του πολιτισμού σε διάφορες κοινωνικές συλλογικότητες [οικογένεια, φύλο, φυλή, έθνος] στην Ελλάδα, την Ευρώπη, τον Κόσμο διαχρονικά και συγχρονικά,

2 Να γνωρίζουν πολιτιστικές πτυχές στις ατομικές και συλλογικές οικονομικές δραστηριότητες στην Ελλάδα, την Ευρώπη, τον Κόσμο,

3. Να αναγνωρίζουν τα κοινά στοιχεία αλλά και τις διαφορές στα πολιτιστικά χαρακτηριστικά των διαφόρων εκφάνσεων της κοινωνικής και οικονομικής δραστηριότητας ανάμεσα σε κοινότητες και άτομα στην Ελλάδα, την Ευρώπη, τον Κόσμο,

4. Να διακρίνουν τα σημεία συνάντησης του ελληνικού και του ευρωπαϊκού πολιτισμού, όπως αυτά εκδηλώνονται στις κοινωνικές και οικονομικές δραστηριότητες στην Ελλάδα και την Ευρώπη, στη διαχρονία και συγχρονία τους

Ικανότητες –Δεξιότητες

1 Να μπορούν να συνδέουν τις αλλαγές στις πολιτικές, ιδεολογικές και θεολογικές αντιλήψεις της κάθε ιστορικής περιόδου στην Ελλάδα και την Ευρώπη, με τις αλλαγές στα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της κοινωνικής και της οικονομικής δραστηριότητας στην περίοδο αυτή,

2 Να συνδέουν την γενική ιδέα του «ευρωπαϊκού πολιτισμού» με τις ιδιαίτερες εκφάνσεις της στις κοινωνίες των ευρωπαϊκών χωρών και να αναγνωρίζουν την συμβολή του Ελληνικού Πολιτισμού στη διαμόρφωση της
3 Να πραγματοποιούν συγκριτική ανάλυση των πολιτιστικών στοιχείων στην κοινωνία και την οικονομία
4 Να αντιπαρατίθενται με τεκμηριωμένα επιχειρήματα στο πλαίσιο μιας συζήτησης για τον πολιτισμό στην κοινωνία και την οικονομία,
5 Να χρησιμοποιούν δημιουργικά τις Τ.Π.Ε για την αναζήτηση και αξιοποίηση δεδομένων που αφορούν τον πολιτισμό στην κοινωνία και την οικονομία της Ελλάδας και της Ευρώπης συγχρονικά και διαχρονικά

Στάσεις και συμπεριφορές

1 Να διαμορφώνουν στάση ανεκτικότητας και αποδοχής της διαφορετικότητας στη συμπεριφορά ατόμων και ομάδων η οποία επιβάλλεται από τις πολιτιστικές διαφορές μεταξύ των κοινωνιών, των φυλών, των θρησκευτικών ομάδων,
2 Να μπορούν να συνεργαστούν στο πλαίσιο μιας ομάδας τηρώντας τους κανόνες δεοντολογίας,
3 Να εκδηλώνουν θετική στάση απέναντι στη συνεργασία και το διάλογο ανάμεσα σε κοινότητες με διαφορετικά πολιτιστικά πρότυπα αναδεικνύοντας τις κοινές αξίες του ανθρωπισμού, της πολυπολιτισμικότητας,
4 Να αποβάλλουν προκαταλήψεις και στερεότυπα απέναντι σε μορφές ατομικής και συλλογικής πολιτιστικής έκφρασης που αφορούν ιδιαίτερες κοινωνικές, θρησκευτικές και φυλετικές συλλογικότητες

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Σκεπτικό: Βασική ιδέα εδώ είναι η παρουσίαση εικόνων, κυριολεκτικά και περιγραφικά, της οικονομικής και κοινωνικής ζωής σε αλληλεπίδραση χωρίς σχηματικό χωρισμό μεταξύ τους, διαχρονικά και συγχρονικά, με αφετηρία τις οποίες οι μαθητές σχολιάζοντας θα αναδεικνύουν στοιχεία πολιτισμού.

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΠΙΛΟΓΩΝ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ-ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθήτριες και οι μαθητές επιδιώκεται 1. Να διερευνούν την οικογένεια, το φύλο, τη φυλή, το έθνος ως εκφάνσεις του πολιτισμού στην Ελλάδα, την Ευρώπη, τον Κόσμο διαχρονικά και συγχρονικά 2 Να γνωρίζουν ατομικές και συλλογικές οικονομικές δραστηριότητες στην Ελλάδα, την Ευρώπη, τον Κόσμο 3. Να εντοπίζουν τα κοινά στοιχεία και τις διαφορές στις εκφάνσεις της οικονομικής δραστηριότητας ανάμεσα σε κοινότητες και άτομα στην Ελλάδα, την Ευρώπη, τον Κόσμο. 4. Να διακρίνουν τα σημεία συνάντησης του ελληνικού και του ευρωπαϊκού πολιτισμού, όπως εκδηλώνονται στις κοινωνικές και οικονομικές δραστηριότητες στην Ελλάδα και την Ευρώπη, στη διαχρονία και συγχρονία τους 5. Να μπορούν να συνδέουν τις αλλαγές στις πολιτικές, ιδεολογικές και θεολογικές αντιλήψεις της κάθε ιστορικής περιόδου στην Ελλάδα και την Ευρώπη, με τις αλλαγές στην κοινωνική και οικονομικής δραστηριότητα στην περίοδο αυτή 6. Να συνδέουν τη γενική ιδέα του «ευρωπαϊκού πολιτισμού» με τις εκφάνσεις της στις κοινωνίες των ευρωπαϊκών χωρών και να αναγνωρίζουν την συμβολή του Ελληνικού Πολιτισμού στη διαμόρφωσή της. 7. Να πραγματοποιούν συγκριτική ανάλυση των πολιτιστικών στοιχείων στην κοινωνία και την οικονομία 8 Να συμμετέχουν ενεργά και με τεκμηριωμένα επιχειρήματα σε ένα διάλογο για τον πολιτισμό στην κοινωνία και την οικονομία 9 Να χρησιμοποιούν δημιουργικά τις Τ.Π.Ε για την αναζήτηση και αξιοποίηση δεδομένων που αφορούν τον πολιτισμό στην	**Α. Εικόνες του πολιτισμού στην κοινωνική και οικονομική ζωή στη διαδρομή της ιστορίας** Κλασική Αρχαιότητα Εικόνες των ελευθέρων ανθρώπων - οι θεσμοί της δημοκρατίας, οι σχολές, οι τελετές, οι γιορτές, οι Ολυμπιακοί Αγώνες, η αγωγή των νέων στην Αθήνα και τη Σπάρτη, ο Ρωμαίος Πολίτης στους θεσμούς και τις δράσεις του κράτους της αυτοκρατορίας. Εικόνες των υποταγμένων υπηκόων του ανατολικού δεσποτισμού – οι μεγαλοπρεπείς αυτοκράτορες της Ανατολής, οι «βάρβαροι». Εμπόρευμα στην ανταλλακτική οικονομία και την οικονομία της αγοράς στην Αρχαιότητα. Το νόμισμα και οι συναλλαγές. Ό άνθρωπος ως εμπόρευμα: Δούλοι, εταίρες, παλλακίδες. Μεσαίωνας: Ανατολική μεγαλοπρέπεια και δυτικός σχολαστικισμός. Φεουδάρχες, κληρικοί, ιππότες, πάροικοι στη Δύση και την Ανατολή. Η Ευρώπη των Χριστιανών έναντι της Αραβίας του Ισλάμ. Η ανάδυση των θεσμών της παιδείας [Πανεπιστήμια, Κολλέγια] της κοινωνικής φροντίδας [Νοσοκομεία] και της δικαιοσύνης Τα δικαστήρια ως θεσμός τήρησης των νόμων και απόδοσης του δικαίου. Η κουλτούρα του αλόγου, το βαθύ όργωμα, ο νερόμυλος, η καμινάδα. Οι κοινωνικές αντιθέσεις στην καθημερινή ζωή. Η οικονομία στο παλάτι, το φέουδο, το αγρόκτημα, τον συνοικισμό. Αναγέννηση:. Η ανάδυση του ευρωπαϊκού νου με την έκρηξη μορφωτικών θεσμών, την μελέτη και την ατομική καλλιέργεια. Αντιθετικές εικόνες η μαγεία, ο μυστικισμός, το κυνήγι μαγισσών. Η αρρώστια και ο θάνατος ως επιδημία – τιμωρία. Η αλαζονεία απέναντι στις φυλές του Νέου Κόσμου. Η διαμόρφωση των πόλεων. Η αλλαγή της καθημερινότητας με τις ανακαλύψεις και τις εφευρέσεις. Δρόμοι του εμπορίου. Η τέχνη ως επάγγελμα και το προϊόν ως εμπόρευμα. Διαφωτισμός- Γαλλική Επανάσταση: η Ευρώπη των Εθνών. Οι διανοούμενοι	1.Αναζήτηση από τους ίδιους τους μαθητές και προβολή ντοκιμαντέρ που αναφέρονται σε εικόνες πολιτισμού κάθε ιστορικής περιόδου και σχολιασμός 2. Ανάλογες αναζητήσεις για τις εικόνες πολιτισμού στην σύγχρονη κοινωνική και οικονομική ζωή 3.Θεματικές εργασίες σε ομάδες που αναλαμβάνουν να αναδείξουν πτυχές της οικονομικής και κοινωνικής ζωής σε συγκεκριμένη περίοδο ή κοινωνική ομάδα, παρουσίαση και συζήτηση των συμπερασμάτων στην ολομέλεια της τάξης 4. Επίσκεψη σε θεματικά μουσεία – νομισματικό, αγροτικό, τοπικό κλπ με κατάλληλη προετοιμασία και αξιοποίηση και της προετοιμασίας και των αποτελεσμάτων με ανάθεση ατομικών ή ομαδικών εργασιών 5. Προγραμματισμός για παρουσίαση θεατρικών έργων ή μικρών ταινιών ή εκθέσεων φωτογραφίας με θέματα που αφορούν τις εικόνες πολιτισμού σε κοινωνίες, ιστορικές περιόδους, συλλογικότητες ή και άτομα.

κοινωνία και την οικονομία της Ελλάδας και της Ευρώπης συγχρονικά και διαχρονικά 10. Να διαμορφώνουν στάση ανεκτικότητας και αποδοχής της διαφορετικότητας στη συμπεριφορά ατόμων και ομάδων η οποία επιβάλλεται από τις πολιτιστικές διαφορές μεταξύ των κοινωνιών, των φυλών, των θρησκευτικών ομάδων. 11. Να μπορούν να συνεργάζονται στο πλαίσιο μιας ομάδας τηρώντας τους κανόνες δεοντολογίας 12. Να εκδηλώνουν θετική στάση απέναντι στη συνεργασία και το διάλογο ανάμεσα σε κοινότητες με διαφορετικά πολιτιστικά πρότυπα αναδεικνύοντας τις κοινές αξίες του ανθρωπισμού, της πολυπολιτισμικότητας 13. Να αποβάλλουν προκαταλήψεις και στερεότυπα απέναντι σε μορφές ατομικής και συλλογικής πολιτιστικής έκφρασης που αφορούν ιδιαίτερες κοινωνικές, θρησκευτικές και φυλετικές συλλογικότητες	ως πρωτοπόροι στους αγώνες για την ατομική και κοινωνική απελευθέρωση. Διαμόρφωση θεσμών συλλογικής έκφρασης – ο πολιτισμός της συμμετοχής. Εμπόριο και εμπορικοί δρόμοι. Η εμπορευματοποίηση των θεαμάτων και των θεσμών. Φόροι και φοροεισπράκτορες. Τα κινήματα των γυναικών, των φτωχών ακτημόνων-αγροτών. Βιομηχανική Επανάσταση - 19ος αιώνας. Εικόνες της προόδου. Εργοστάσια, εργοτάξια και τεχνολογικές καινοτομίες – ηλεκτρική ενέργεια, το έπος των σιδηρόδρομων- Ριζικές αλλαγές στην καθημερινότητα – μεταφορές, φωτισμός, θέρμανση και επικοινωνία. Κίνηση κεφαλαίων, τράπεζες, εταιρείες, ανταγωνισμό . Μεγάλες κατασκευές – κτίρια, οχήματα, μηχανές, Αντιθετικές εικόνες - εκμετάλλευση της ανθρώπινης εργασίας- μετανάστευση, επιδημίες. Κινήματα αντίδρασης, εξεγέρσεις των καταπιεσμένων αλλά και ρομαντισμός 20ος αιώνας. Α Παγκόσμιος πόλεμος-Οχτωβριανή Επανάσταση. Ρήξη με την αστική εικόνα της προόδου. Πολιτιστικές αντιθέσεις στην κοινωνία και την οικονομία στην Ευρώπη και τον Κόσμο. Μεσοπόλεμος. Εικόνες πολιτισμού της δεκαετίας του 1920. Η επίπλαστη ανάπτυξη και το κραχ του 1929 . Εικόνες των κινημάτων του φασισμού και του ναζισμού στην Ελλάδα και την Ευρώπη . Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος Συνέπειες του πολέμου στην ελληνική και ευρωπαϊκή οικονομία και την κοινωνία **Β Εικόνες από τη σύγχρονη κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα** **[θεσμική οργάνωση, δραστηριότητες, συνήθειες, οικονομική διαχείριση]** Εικόνες από την ιδιωτική και δημόσια ζωή στην Ελλάδα και την Ευρώπη στη διαδρομή του δεύτερου μισού 20ου αιώνα ως και σήμερα: στην οικογένεια Διαμόρφωση της κατοικίας, συνήθειες για την υγιεινή, τη διατροφή, την σχέση μεταξύ των μελών, οικογενειακές συγκεντρώσεις και εκδηλώσεις. Ο ρόλος του φύλου στην οικογένεια και στις πρακτικές της. Σύγχρονες πολιτιστικές πρακτικές για την οικονομική διαχείριση στην οικογένεια σε διάφορες κοινωνίες. Ομοιότητες και διαφορές. Σε χώρους κοινωνικής και οικονομικής δραστηριότητας [σχολεία, Πανεπιστήμια, εταιρείες, εργοστάσια]	

	Εκπαιδευτικές δραστηριότητες, [τάξεις και αμφιθέατρα, μαθητές, εκπαιδευτικοί, γονείς] χώροι εργασίας [εργοστάσιο, εταιρεία, δημόσια υπηρεσία-εργαζόμενοι, εργοδότες] κοινωνικές και οικονομικές σχέσεις μεταξύ των εμπλεκομένων. Ρόλος του φύλου στα παραπάνω. <u>Σε ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες</u> [φυλές, μειονότητες, κοινωνικές οργανώσεις] Εικόνες κοινωνικών και οικονομικών δραστηριοτήτων [τελετές, συναλλαγές] σε ιδιαίτερες φυλετικές ή μειονοτικές ομάδες όπως αθίγγανοι, μουσουλμάνοι, μετανάστες διαφόρων εθνοτήτων. Δράσεις ΜΚΟ και εθελοντισμός.	

1Η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΣΚΟΠΟΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ :

Με τη διδασκαλία της συγκεκριμένης ενότητας επιδιώκεται οι μαθητές να κατανοήσουν την πορεία διαμόρφωσης ευρωπαϊκών χαρακτηριστικών σε πολιτικό επίπεδο καθώς και με ποιον τρόπο επηρεάστηκε η πολιτική ιδεολογία.

Να ενισχυθεί ο **διάλογος** και η **συνεργασία** μεταξύ των μαθητών (αλληλοδιδακτικό αποτέλεσμα και διαπροσωπική μάθηση) και να δημιουργηθεί **θετικό κλίμα** στην τάξη.

Να αποκτήσουν δεξιότητες κριτικής άντλησης, συλλογής, οργάνωσης, ανάλυσης και επεξεργασίας δεδομένων.

Να καλλιεργήσουν δεξιότητες επεξεργασίας και κατανόησης πηγών. Να προαχθεί η αυτενέργεια των μαθητών και η **κριτική σκέψη** και να οικοδομήσουν τη γνώση αναλαμβάνοντας κεντρικό και ενεργητικό ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία. Να ασκηθούν στην οργάνωση και τον προγραμματισμό σχεδίων εργασίας.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΣ ΧΡΟΝΟΣ:

Προτείνονται 8 διδακτικές ώρες, τις οποίες ο διδάσκων μπορεί να διαχειριστεί ανάλογα με την κρίση του, τις μαθησιακές ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών και μαθητριών του.

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	**ΘΕΜΑΤΑ**	**ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ**
Αναμένεται οι μαθητές και οι μαθήτριες: Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν πώς οι ιδιαίτερες πολιτικές δομές και το πολιτικό περιβάλλον, όπως αυτά της αρχαίας Αθήνας οδηγούν τον πολίτη σε υψηλή πολιτική αυτοσυνειδησία. Να κατανοούν τις διαδικασίες σχηματισμού της ευρωπαϊκής πολιτικής και πολιτιστικής ταυτότητας. Να εντοπίζουν και να αντιλαμβάνονται την πορεία	<u>**Αρχαιότητα:**</u> Πολιτικοί θεσμοί –νομοθεσία- διοίκηση στο σύγχρονο δυτικό κόσμο. Η επίδραση της ελληνικής αρχαιότητας Ο θεσμός του κράτους της Αθήνας και οι τομείς της δημόσιας ζωής: λήψη της πολιτικής απόφασης, απονομή της δικαιοσύνης, δημόσια τάξη και κρατική καταστολή, και, ευρύτερα, δημοσιονομική οργάνωση· Με την **Πανελλήνια ιδέα (Ισοκράτης)** προτείνεται μια ισχυρή κεντρική εξουσία που θα ενώσει τους Έλληνες κατά των «βαρβάρων» <u>**Ελληνιστικοί χρόνοι:**</u>	Διερεύνηση μαθητών**:** Με τη καθοδήγηση του διδάσκοντα οι μαθητές διερευνούν στοιχεία των αρχαίων πολιτικών θεσμών. Οι μαθητές εμπλέκονται σε δραστηριότητες προκειμένου να συνδυαστεί η προϋπάρχουσα γνώση με τη νέα. Αξιοποίηση ενεργητικών και βιωματικών εκπαιδευτικών τεχνικών (καταιγισμός ιδεών – αναζητούν την πορεία διαμόρφωσης της σύγχρονης πολιτικής σκέψης). Παιχνίδι ρόλων-δραματοποίηση πολιτικών κειμένων π.χ. η επιστολή του Μακιαβέλι στον Lorenzo B'

διαμόρφωσης της πολιτικής σκέψης και τις νέες πολιτικές έννοιες που διαμορφώνονται. Να διακρίνουν τις αλλαγές στις πολιτικές ιδεολογίες. Να κατανοούν ότι η νέα ευρωπαϊκή πραγματικότητα με τη μείωση των αποστάσεων και τη συνεχή κίνηση ανθρώπων, κεφαλαίων, ιδεολογιών αποτελεί στοιχείο που έχει θετικές και αρνητικές πτυχές. Να προάγουν τα θετικά στοιχεία αυτής της νέας πραγματικότητας με πνεύμα οικουμενικότητας και συνεργατικής διάθεσης. Να είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται πώς δομούνται μέσω του πολιτικού λόγου διαφορετικές οπτικές και κρίσεις ατόμων ή κοινωνικών-πολιτικών ομάδων, πώς αντικατοπτρίζονται συμφέροντα και σκοπιμότητες. Να κατανοούν ότι τα ψηφιακά μέσα επικοινωνίας και οι Νέες Τεχνολογίες αποτελούν εγγενές στοιχείο της σύγχρονης κοινωνικής, οικονομικής και πολιτισμικής πραγματικότητας και να είναι σε θέση να αντλούν με κριτικό τρόπο δεδομένα Να θέτουν ερωτήματα σχετικά με τα δεδομένα και τα ζητούμενα της πολιτικής ιδεολογίας μιας συγκεκριμένης περιόδου.	Επικρατούν πολίτευμα υπήρξε η μοναρχία. Η υποχώρηση του θεσμού της πόλης – κράτους και η επικράτηση της μοναρχίας είχε ως αποτέλεσμα την μείωση της δύναμης των πολιτών και των περιορισμό της συμμετοχής τους στα κοινά, ενώ οι νέοι θεσμοί που εμφανίζονται πλέον προκαλούν την μετάβαση της έννοιας του πολίτη της πόλης σε εκείνη του υπηκόου ή του πολίτη του κόσμου. **<u>Ρωμαϊκοί χρόνοι:</u>** Στο ρωμαϊκό δίκαιο, βάση για τις νομοθεσίες των σύγχρονων ευρωπαϊκών κρατών, συνυπάρχουν Θεσμοί της δημοκρατίας (συνέλευση), της αριστοκρατίας (σύγκλητος), της βασιλείας-αυτοκρατορίας (αυτοκράτορας) **<u>Βυζάντιο:</u>** Ύψιστος στόχος της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας είναι η οικουμενικότητα και η διάδοση του Χριστιανισμού. Το Βυζάντιο προσπάθησε να διατηρήσει και να ανακαταλάβει τις χαμένες περιοχές τού τόσο πρόωρα καταλυμένου Δυτικού Ρωμαϊκού κράτους. **<u>Μεσαίωνας</u>** : Φεουδάρχες στη Δύση- Δυνατοί στην Ανατολή. Οι Σταυροφορίες και η διαμόρφωση πολιτικής ιδεολογίας. **<u>Αναγέννηση:</u>** Οι ιδιαίτερες πολιτικές δομές και το πολιτικό περιβάλλον οδηγούν σε πολιτιστική άνθηση. Τα ιταλικά κρατίδια γίνονται σταυροδρόμια ιδεών. **<u>Μεταρρύθμιση:</u>** Τερματίζεται η ιδέα της χριστιανικής ενότητας της Δύσης, (σε ένα μόνο δόγμα). Παρακμή της φεουδαρχίας-εθνικά κράτη **<u>Διαφωτισμός:</u>** Συγκροτείται το ιδεολογικό υπόβαθρο για τη διατύπωση της θεωρίας του Κοινωνικού Συμβολαίου. Ο Μοντεσκιέ στο Πνεύμα των Νόμων διατυπώνει τη διάκριση των εξουσιών. Ελευθερία-Ισότητα-Ανεξιθρησκία **<u>Ν.Ε. Διαφωτισμός:</u>** Η αποδοχή των ευρωπαϊκών ιδεών προετοιμάζει τους έλληνες για διεκδίκηση της ελευθερίας τους. Προωθούνται οι ιδέες κατάργησης της κοινωνικής ανισότητας αλλά και της σημασίας της εκπαίδευσης ως μέσου κατάργησης της δουλείας.	(1492-1519) των Μεδίκων. Δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να παράγουν λόγο σε έγγραφο Επεξεργαστή Κειμένου (WORD) και πολυτροπικό κείμενο σε Λογισμικό Παρουσιάσεων (POWERPOINT) π.χ. οι εκπρόσωποι του Ν.Ε. Διαφωτισμού και η διαμόρφωση της πολιτικής σκέψης που οδήγησε στην εξέγερση του ελληνικού έθνους. Παρουσίαση του Συντάγματος της Ευρώπης.

	ο Ρήγας τις διατύπωσε με σαφήνεια στο επαναστατικό μανιφέστο, που τυπώθηκε στο τυπογραφείο της Βιέννης το 1797. Νέα Πολιτική Διοίκησις των κατοίκων της Ρούμελης, της Μικράς ασίας, των Μεσογείων νήσων και της Βλαχομπογδανίας **<u>Τέλος 18^{ου} και19^{ος} αι:</u>** Ο Άνταμ Σμιθ αναπτύσσει τρεις κύριες έννοιες: καταμερισμός εργασίας, επιδίωξη ατομικού συμφέροντος και ελευθερία του εμπορίου (ο πλούτος των εθνών). Αναπτύσσεται η θεωρία του σχετικού πλεονεκτήματος (Νταίηβιντ Ρικάρντο). **Κομμουνιστικό μανιφέστο** (Καρλ Μαρξ)- ένα θεωρητικό κείμενο για την Καπιταλιστική και την Σοσιαλιστική κοινωνία, αλλά ταυτόχρονα και οδηγός για δράση, οδηγός για την προλεταριακή επανάσταση που θα ανατρέψει την κυριαρχία της Αστικής τάξης και θα εγκαθιδρύσει μιαν αταξική κοινωνία. **Κεφάλαιο** (Καρλ Μαρξ)- Διακηρύσσεται η φιλοσοφία ότι δεν μπορεί πια κανείς να είναι ικανοποιημένος αρκούμενος στην ερμηνεία του κόσμου, πρέπει να ενδιαφέρεται για την αλλαγή του. **<u>20^{ος} αι έως σήμερα:</u>** Μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, στις 25 Μαρτίου 1957 ιδρύεται η **Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα** .Προωθείται η ιδέα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και η ελεύθερη διακίνηση εμπορευμάτων, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων. Στις 29 Οκτωβρίου 2004 υπογράφεται το **Σύνταγμα της Ευρώπης** που περιλαμβάνει 448 άρθρα και είναι διαρθρωμένο σε 4 μέρη και ένα Προοίμιο.	

2^{Η} ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΡΑΜΜΑΤΑ (το σύνολο των γραπτών μνημείων ενός λαού σε μια ορισμένη χρονική περίοδο – πεζογραφία, ποίηση, θέατρο**)**

Να προσδιορίζουν βασικές συνιστώσες του πολιτισμού της Ευρώπης. Να αφυπνισθεί το ενδιαφέρον τους για την προσέγγιση και άλλων κειμένων.
Να αποκτήσουν δεξιότητες αναζήτησης, μελέτης και κατανόησης κειμένων.
Να αποκτήσουν ικανότητα κριτικής σκέψης.
Να ανατρέχουν σε βιβλιογραφία.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΣ ΧΡΟΝΟΣ:
Προτείνονται 8 διδακτικές ώρες, τις οποίες ο διδάσκων μπορεί να διαχειριστεί ανάλογα με την κρίση του, τις μαθησιακές ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών και μαθητριών του.

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΘΕΜΑΤΑ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Αναμένεται οι μαθητές και οι μαθήτριες: Να αποκτήσουν μια συνολική εικόνα της πορείας και τις εξέλιξης των γραμμάτων καθώς και της επίδρασης που άσκησαν στην ανθρώπινη σκέψη και στον πολιτισμό. Να διαμορφώνουν **μια** συνολική «έποψη» της λογοτεχνικής αλλά και της γενικότερης πνευματικής δημιουργίας. Να αντιλαμβάνονται την εξέλιξη των γραμματειακών ειδών. Να γνωρίζουν τις αιτίες και τις συγκυρίες που οδηγούν στην παραγωγή πνευματικού έργου. Να γνωρίζουν τα σημαντικά πνευματικά έργα που χαρακτηρίζουν κάθε εποχή. Να διακρίνουν και να συνδέουν το παρελθόν με το παρόν. Να κατανοούν τη συνέχεια στις ιδέες, τους προβληματισμούς των λογίων και τους εκφραστικούς τρόπους. Να διακρίνουν τη διαχρονική αξία των λογοτεχνικών κειμένων. Να είναι σε θέση να εντοπίζουν και να αναγνωρίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της λόγιας παραγωγής κάθε εποχής .	**Αρχαιότητα:** Εμφάνιση γραφής με την μορφή του αλφαβήτου γύρω στο 800 π.Χ. Στον τομέα των γραμμάτων μεγάλη άνθηση γνωρίζουν : Η επική ποίηση/ η λυρική ποίηση η φιλοσοφία (Σωκράτης, Πλάτωνας, Σοφιστές, Αριστοτέλης) η ιστορία (Ηρόδοτος, Θουκυδίδης) το θέατρο (Σοφοκλής, Αισχύλος, Ευριπίδης, Αριστοφάνης) Η ρητορική (Λυσίας, Αισχίνης, Δημοσθένης) **Ελληνιστικοί χρόνοι:** Επέκταση του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού στην Ανατολή. Διεθνής γλώσσα της εποχής σε όλο το μεσογειακό χώρο και πέραν των ορίων των ελληνιστικών βασιλείων είναι η κοινή ελληνική. Κυριαρχούν οι στωικοί και οι επικούρειοι φιλόσοφοι. **Ρωμαϊκοί χρόνοι:** Λατίνοι ποιητές και συγγραφείς επηρεάστηκαν από τους μεγάλους έλληνες ποιητές. Οι Έλληνες συνεχίζουν να παράγουν πλούσιο πνευματικό έργο: περιηγητές (Παυσανίας), πεζογράφοι (Λογγίνος, Φιλόστρατος), γραμματικοί (Αθήναιος), ιστοριογράφοι (Διονύσιος, Ιώσηπος, Αππιανός, Αρριανός, Κάσσιος Δίων), φιλόσοφοι (Επίκτητος, Δίων ο Χρυσόστομος, Λουκιανός, Ηρώδης ο Αττικός, Πλούταρχος, Πλωτίνος), γιατροί (Γαληνός) **Βυζάντιο:** Οι λόγιοι γράφουν στην αττικίζουσα διάλεκτο. Είδος πρωτότυπο το μυθιστόρημα. Γράφονται βίοι αγίων (Ιωάννης Μόσχος). Στην ποίηση οι Βυζαντινοί μιμούνται τους αρχαίους (Γεώργιος Πισίδης), αλλά γράφουν και εκκλησιαστικούς ύμνους (Ρωμανός ο Μελωδός). Ακμάζει η ιστορική ποίηση ("Το χρονικό του Μορέως") **Μεσαίωνας :** Εμφανίζεται η σχολή του Σχολαστικισμού, «χριστιανικός αριστοτελισμός»- Θωμάς Ακινάτης. Στην Ιταλία εμφανίζονται οι πρώτοι ουμανιστές (ανθρωπιστές) συγγραφείς, ο Δάντης, ο Πετράρχης και ο Βοκκάκιος. Ο Δάντης εκδίδει τη "Θεία Κωμωδία"	Με τη καθοδήγηση του διδάσκοντα οι μαθητές αναζητούν και συλλέγουν στοιχεία σε προεπιλεγμένες έγκυρες ιστοσελίδες του διαδικτύου και σε βιβλιοθήκες. Για έργα της λογοτεχνικής παραγωγής κάθε εποχής π.χ. το χρονικό του Μορέως, η Θεία Κωμωδία του Δάντη. Οι μαθητές εμπλέκονται σε διαθεματικές δραστηριότητες προκειμένου να συνδυαστούν και άλλα μαθήματα π.χ. θρησκευτικά, ιστορία. Αναζητούν τις πολιτιστικές συγκυρίες που οδήγησαν στη διαμόρφωση της πνευματικής παραγωγής και το ρόλο που έπαιξε η εκκλησία π.χ. η εποχή του Μεσαίωνα. Δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να εργαστούν σε ομάδες με στόχο την κατανόηση και την ανάλυση κειμένων (θεία κωμωδία). Ο εκπαιδευτικός ωθεί τους μαθητές σε αναζήτηση και σύγκριση κειμένων διαφορετικών εποχών και ρευμάτων π.χ. ρεαλισμός και συμβολισμός.

	δίνοντας πλήρη εικόνα της εποχής, σατιρίζοντας και διακωμωδώντας την. **Αναγέννηση:** Συμβολή της ελληνικής διασποράς στην άνθηση της Αναγέννησης και του Ουμανισμού (Μανουήλ Χρυσολωράς, Γεώργιος Πλήθων-Γεμιστός, Βησσαρίωνας) Το 1455 τυπώθηκε το πρώτο βιβλίο (Βίβλος). Ο Έρασμος στο έργο του Μωρίας Εγκώμιον ασκεί κριτική στο πνεύμα δεισιδαιμονίας που επικρατούσε στο Μεσαίωνα. Εμφανίζονται ο Σαίξπηρ και ο Θερβάντες. **Διαφωτισμός:** Η διάδοση γνώσης και νέων ιδεών διευρύνεται από την τεχνική πρόοδο της διάδοσης των πληροφοριών, καθώς από το βιβλίο περνούν στην εφημερίδα και από εκεί στον τύπο. Εμφανίζονται στην Ιταλία Τα πρώτα περιοδικά στα τέλη του 17ου αιώνα. Εμφανίζεται η Κομεντί Φρανσαίζ (1680) (Γαλλία). Γράφονται τα: - Περώ- Παραμύθια του παλιού καιρού -Γκαίτε (Γερμανία)– Βέρθερος -Ντιντερό (Γαλλία)– Η μοναχή – Στον Ανιψιό του Ραμώ -Ρουσσώ (Ελβετία)– Νέα Ελοΐζα – Αιμίλιος -Μπωμαρσαί- Γάμοιτου Φιγκαρό- Ο κουρέας της Σεβίλλης -Γκολντόνι – Υπηρέτης δύο Αφεντάδων / Λοκαντιέρα- Η Ταβερνιάρισσα Γράφεται η Εγκυκλοπαίδεια από το 1746 έως το 1780. Γράφεται η Εγκυκλοπαίδεια από το 1746 έως το 1780. **Ν.Ε. Διαφωτισμός:** Το 1790 τυπώνεται στη Βιέννη η πρώτη ελληνική εφημερίδα, με τον τίτλο Εφημερίς. Το 1811 τυπώνεται στη Βιέννη το ελληνικό περιοδικό Ερμής ο Λόγιος Εκτός από τα πολιτικά του έργα ο Ρήγας μεταξύ των άλλων Φυσικής Απάνθισμα, Σχολείον των ντελικάτων Εραστών **Τέλος 18^{ου} και19^{ος} αι:** Εμφανίζεται ο ρεαλισμός στη Γαλλία με τα έργα των Ονορέ ντε Μπαλζάκ και Γκυστάβ Φλωμπέρ και στην Ελλάδα με τους Ροΐδη, Βικέλα, Παπαδιαμάντη, Βιζυηνό. Γύρω στο 1880 εμφανίζεται στη Γαλλία το ρεύμα του συμβολισμού. Υιοθετείται-ακολουθείται από τον Μποντλέρ και τους «ποιητές της	

	παρακμής» ή «καταραμένους ποιητές» (Μαλαρμέ, Βερλέν, Ρεμπό, Λαφόργκ, Βαλερί κ.ά.). Στην Ελλάδα το ρεύμα αυτό εμφανίζεται μεταξύ των ετών 1900-1920 (Μ. Μαλακάσης, Λ. Πορφύρας, Ι.Γρυπάρης Λαπαθιώτης, Κ. Ουράνης, Κ. Καρυωτάκης, Μ. Πολυδούρη. **<u>20^{ος} αι έως σήμερα:</u>** Γράφονται σημαντικά έργα όπως ο «Βυσσινόκηπος» του Τσέχωφ, το «αναζητώντας το χαμένο χρόνο του Προυστ ,η «ερμηνεία των ονείρων» του Φρόυντ, ο «μικρός πρίγκιπας» του Εξυπερί. Δύο έλληνες ποιητές, ο Γιώργος Σεφέρης (1963) και ο Οδυσσέας Ελύτης (1978), βραβεύτηκαν με το **Νόμπελ** λογοτεχνίας. Το έργο αρκετών λογοτεχνών έχει μεταφραστεί σε άλλες γλώσσες, όπως του Κ. Καβάφη, του Ν. Καζαντζάκη, του Γ. Ρίτσου, του Αντώνη Σαμαράκη και άλλων.	

3[Η] ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Να κατανοηθεί ότι ο ρόλος της θρησκείας τόσο σε παλαιότερες όσο και σε σύγχρονες κοινωνικές ομάδες είναι όχι μόνο σημαντικός, αλλά πολλές φορές και καθοριστικός για τη λειτουργία τους. Μπορεί να καθορίσει τη φυσιογνωμία του κράτους, όσο και τη στάση του απέναντι στους γειτονικούς του λαούς.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΣ ΧΡΟΝΟΣ:

Προτείνονται 4 διδακτικές ώρες, τις οποίες ο διδάσκων μπορεί να διαχειριστεί ανάλογα με την κρίση του, τις μαθησιακές ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών και μαθητριών του.

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΘΕΜΑΤΑ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Αναμένεται οι μαθητές και οι μαθήτριες: Να αντιλαμβάνονται ότι η θρησκεία είναι έκφανση του πολιτισμού. Να γνωρίσουν την εξέλιξη των θρησκειών στην πορεία του χρόνου. Να κατανοούν και να ερμηνεύουν τη σχέση ανάμεσα στη θρησκεία και τον κόσμο. Να κατανοούν ότι η συνύπαρξη και συνεργασία πληθυσμών με διαφορετικά θρησκεύματα, δείχνει ότι η θρησκεία – με την ευρύτερη έννοια - μπορεί να λειτουργήσει θετικά και εποικοδομητικά, όταν	**<u>Αρχαιότητα:</u>** Η πνευματική αφύπνιση (προσωκρατικοί – ίωνες φιλόσοφοι) έδωσε ερέθισμα για θρησκευτικό πλουραλισμό. **<u>Ελληνιστικοί χρόνοι:</u>** Σταδιακή οπισθοχώρηση του εμπειρισμού και της πραγματιστικής αριστοτελικής σκέψης και επικράτηση της μαγείας, μαντείας και δεισιδαιμονίας. **<u>Ρωμαϊκοί χρόνοι:</u>**	Προτείνονται θέματα για περαιτέρω έρευνα: -Θρησκεία και ηθική -Θρησκεία και κοινωνικοί θεσμοί -Θρησκεία και θέσπιση νόμων -Θρησκεία και πολιτειακοί θεσμοί Με τη βοήθεια του υλικού οι μαθητές αποσαφηνίζουν έννοιες-δίπολα π.χ. εικονομαχία – εικονολατρία. Η ομάδα προσπαθεί να απαντήσει σε μια σειρά ερωτημάτων (ποιος, πού, πότε, γιατί, πώς) π.χ. η νομιμοποίηση

αποφεύγονται οι ακρότητες και ο φανατισμός. Να αντιλαμβάνονται την παρουσία της στον κόσμο όχι μόνο «προς δόξαν Θεού» αλλά και ως «αγάπη και μέριμνα προς τον πλησίον», πέρα από πολιτικές σκοπιμότητες, προσωπικές φιλοδοξίες ή προσδοκίες ακριβοδίκαιης ανταπόδοσης. Να παρατηρούν και να διαπιστώνουν ότι η θρησκεία σε πολλές περιπτώσεις ρυθμίζει την ατομική και κοινωνική συμπεριφορά των ανθρώπων π.χ. Τα διάφορα θρησκεύματα ρυθμίζουν τις διατροφικές και άλλες συνήθειες των πιστών τους αποσκοπώντας στην πνευματική τους ανέλιξη ή για άλλους λόγους. Να είναι σε θέση να διακρίνουν τις αλλαγές του θρησκευτικού ιδεολογικού υπόβαθρου κάθε εποχής. Να κατανοούν ότι η θρησκεία είναι πηγή νοήματος του βίου, των στόχων και προτεραιοτήτων, ιεράρχησης των αναγκών των ανθρώπων. Να καλλιεργούν σεβασμό και αποδοχή των διαφορετικών θρησκευτικών πεποιθήσεων Να αναπτύσσουν ανεκτική στάση στη διαφορετικότητα σκεπτόμενοι ότι πολλές από τις αντιλήψεις που τρέφουμε για τον άνθρωπο και τον κόσμο στον οποίο ζούμε οφείλονται στις διαφορετικές θρησκευτικές εκδοχές. Να εμβαθύνουν στον κριτικό χειρισμό της επιστημονικής βιβλιογραφίας και γενικότερα των πηγών.	Η ρωμαϊκή θρησκεία ήταν μία πολυθεϊστική, τυπολατρική, αστική θρησκεία με την οποία οι άνθρωποι μέσω τελετών και άλλων εκδηλώσεων επιδίωκαν την εύνοια των θεών και των εκάστοτε κρατούντων. Ο Διοκλητιανός εξαπολύει δριμείς διωγμούς κατά του Χριστιανισμού συνδέοντάς τον με την αμφισβήτηση της αυτοκρατορικής εξουσίας και των επικρατούντων θεσμών. Το Διάταγμα των Μεδιολάνων με το οποίο ο Μέγας Κωνσταντίνος σταμάτησε τους διωγμούς των χριστιανών το 313 μ.Χ. Με το διάταγμα αυτό νομιμοποιήθηκε η χριστιανική Εκκλησία. **<u>Βυζάντιο:</u>** Στηρίζεται στη ρωμαϊκή πολιτική θεωρία, στον ελληνικό πολιτισμό και στη χριστιανική πίστη. Άνοδος του Χριστιανισμού(λατρεία της Αγίας Τριάδος, πίστη στη θεϊκή και ανθρώπινη φύση του Ιησού Χριστού και στο αειπάρθενο της Θεοτόκου, προσκύνηση των Αγίων Εικόνων, προσδοκία Δευτέρας Παρουσίας του Ιησού Χριστού και Ανάστασης νεκρών. Θρησκοληψία και λατρεία των αγίων λειψάνων και εικόνων. Εικονομαχία – εικονολατρία διαμάχη ανάμεσα στους εικονόφιλους και τους εικονομάχους. Μεγάλη έξαρση του μοναχισμού. Εμφανίζονται οι αιρέσεις. Η θρησκευτική πολιτική του Ιουστινιανού δημιούργησε μεγαλύτερες αντιθέσεις ανάμεσα σε ορθοδόξους και μονοφυσίτες. Αναπτύσσεται ιεραποστολική δραστηριότητα. **<u>Μεσαίωνας :</u>** Άνοδος της δύναμης της παπικής εκκλησίας στη δυτική Ευρώπη. Διατήρηση για περίπου 1000 χρόνια του ανατολικού μέρους της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Οι Σταυροφορίες σηματοδοτούν σφοδρή πάλη μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Ο θρησκευτικός φανατισμός οδηγεί σε μεγάλες σφαγές (νύχτα του Αγίου Βαρθολομαίου και του Σικελικού Εσπερινού. Κυριαρχία της Εκκλησίας πάνω στην κοινωνική, πολιτιστική και την οικονομική ζωή των κρατών. Η Εκκλησία με την Ιερά Εξέταση βύθισε	της χριστιανικής εκκλησίας από των Μέγα Κωνσταντίνο. Τα φύλλα εργασίας είναι έτσι μεθοδευμένα, ώστε οι μαθητές σταδιακά να οδηγηθούν στη βαθύτερη μελέτη και αναστοχασμό (ημερολόγιο αναστοχασμού) π.χ. η εξέλιξη της χριστιανικής θρησκευτικής πίστης.

	την ανθρωπότητα σε πνευματικό σκοτάδι. Συγχωροχάρτι και άφεση αμαρτιών από τον Πάπα. Γίνεται **το Μεγάλο Σχίσμα** του 1054 μεταξύ Ανατολικής και Δυτικής Εκκλησίας. **<u>Αναγέννηση:</u>** Θρησκευτική μεταρρύθμιση του $16^{ου}$ αι (Μαρτίνος Λούθηρος). Θεμελίωση του Προτεσταντισμού. Προσπάθεια της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας να ανακόψει τη διάδοση των ιδεών της Μεταρρύθμισης με βίαια μέτρα, όπως η Ιερά Εξέταση και το Index Librorum Prohibitorum. **<u>Διαφωτισμός:</u>** Ασκήθηκε αυστηρή **κριτική στην καθολική εκκλησία.** Προβάλλονται τα προτερήματα της «τάξης των ανθρώπων», της Δημοκρατίας, που στηρίζεται στην αμοιβαία αποδοχή και στη συναίνεση, έναντι της «τάξης του θεού». Ο **ντεϊσμός** ταυτίζεται με την πεποίθηση ότι ο Θεός δημιούργησε μεν τον κόσμο, αλλά δεν παρεμβαίνει πλέον στη λειτουργία του. Ο Βολτέρος υπήρξε ο κυριότερος υπέρμαχος της ανεξιθρησκίας. **<u>Ν.Ε. Διαφωτισμός</u>:** Η εκκλησία αποτελούσε τον επίσημο συλλογικό φορέα τους απέναντι στην οθωμανική εξουσία. Στην εισαγωγή των νέων αυτών ιδεών, στάθηκε επιφυλακτική. Καταδίκη του Ρήγα Βελεστινλή από τις εκκλησιαστικές αρχές, ακόμη και μετά θάνατον . Θρησκευτική δίωξη του Θεόφιλου Καΐρη, του Ανδρέα Λασκαράτου και του ποιητή Παναγιώτη Συνοδινού. **<u>Τέλος $18^{ου}$ και$19^{ος}$ αι:</u>** Η κριτική της θρησκείας πρέπει να συνεπάγεται την κριτική των συνθηκών της επίγειας ζωής από τις οποίες βγήκε η ίδια η θρησκεία Η ευρωπαϊκή αποικιακή εξάπλωση ενισχύει τη μετάδοση των αρχών των χριστιανικών θρησκειών. Μεταξύ του 1876 και 1902 γράφτηκαν 119 μεταφράσεις της Βίβλου. **<u>$20^{ος}$ αι έως σήμερα:</u>** Στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχει ανεξιθρησκία, αυτό σημαίνει ότι	

	υπάρχει διαχωρισμός της εκκλησίας από την πολιτεία. Οι πολίτες κρατών της ΕΕ εξακολουθούν να έχουν μια μορφή συστήματος πίστεως. Εκδηλώνεται αθεϊσμός και αγνωστικισμός.	

Η ισχύς της παρούσης αρχίζει από το σχολικό έτος 2015-2016.
Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 19 Ιανουαρίου 2015

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ

02001852301150028

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΟΥ 34 * ΑΘΗΝΑ 104 32 * ΤΗΛ. 210 52 79 000 * FAX 210 52 21 004